

Čiekurs rudens

INFORMATĪVS IZDEVUMS MEŽA ĪPAŠNIEKIEM ○ 3 (24) 2009

Kā veicas

rudens darbos?

Iestājies rudens, un ir patīkami vērot, kā tie meža īpašnieki, kuri Lauku atbalsta dienesta (LAD) 1. un 2. kārtā iesniedza projekta iesniegumus un saņēma pozitīvu atbildi finansējuma piešķiršanai (kompensāciju aktivitātēm) vai noslēdza ar LAD līgumu (investīciju aktivitātēm), šobrīd citīgi strādā, lai izpildītu visus plānotos darbus. Aktīvo meža īpašnieku mežos šobrīd ir gada spraigākais darba laiks – tiek veikta jaunaudžu kopšana, gatavota augsne, stādīts mežs un veikta meža ieaudzēšana lauksaimniecībā neizmantojamā zemē.

Ja meža īpašnieks pats ir gatavs veikt jaunaudžu kopšanu vai meža atjaunošanu, viņš par šo darbu saņems atalgojumu. Ņemot vērā pašreizējo situāciju valstī, tā ir viena no iespējām, kurā varam nodarbināt paši sevi un dot to arī citiem. Manuprāt, tas nav mazsvarīgi.

Vērojot meža īpašnieku darbību mežos, vēlos pievērst jūsu uzmanību dažiem būtiskiem jautājumiem:

Meža atjaunošanā, ieaudzēšanā un nomaiņā izmantojams tikai sertificēts stādāmās materiāls. Noteikti jāsaņem kokaudzētāvā saņemtais stādāmās materiāla etiķete un pavadzīme, jo tās kopija, uzrādot oriģinālu, pēc darbu pabeigšanas būs jāiesniedz mežniecībā. Driest

izmantojot arī stādāmo materiālu no sava meža, bet pirms tam noteikti jāsaņem apliecinājums par stādāmās materiāla izcelsmi no mežniecības vai meža reprodūktīvā materiāla kontroles daļas inspektora.

- Ja meža ekonomiskās vērtības uzlabošanas aktivitātē esat paredzējis iegādāties arī jaunus instrumentus un aprīkojumu, lūdzu neaizmirstiet, ka pavadzīmē jānorāda līguma Nr., uz kā pamata jums tiks atmaksāti 50% no attiecīgajām izmaksām.

- Veicot kopšanu vai kopšanu un papildināšanu lauksaimniecībā neizmantojamā zemes apmežošanā, kociņu retināšana un izžāvēšana jāveic pakāpeniski, pirmajā gadā uzreiz neizretinot audzi. Pasākums domāts, lai audzi varētu veidot pakāpeniski.

- Pēc visiem paveiktajiem darbiem, kas paredzēti meža apsaimniekošanas plānā, jānodrošina pārskats. Veidlapu varat atrast Valsts meža dienesta mājas lapā. Par jaunaudžu kopšanas aktivitāti vēl jāizpilda arī atskaite, kas jāiesniedz LAD.

Tiem meža īpašniekiem, kuri nogaidīja, tā sakot, labākus laikus, iesaku plānot meža apsaimniekošanas darbus nākamajam gadam un nenokavēt iespēju izmantot sava meža

ekonomiskās vērtības uzlabošanai Eiropas finansējumu. Jūs esat laipni gaidīti visās Konsultāciju pakalpojumu centra nodaļās, sīkāka informācija www.kpc.gov.lv

Aicinu tos meža īpašniekus, kuri neizmantoja savas iespējas pirmajās divās kārtās, paaugstināties, kuras pašā sākumā programmas varētu ieviest savā īpašumā. Ikviens meža īpašnieks tiek gaidīts uz bezmaksas konsultāciju Valsts meža dienesta Konsultāciju pakalpojumu centra nodaļās. Jo katrā situācijā var būt dažādas iespējas un labākie risinājumi. Esam gatavi sniegt informāciju par nepieciešamo dokumentu sagatavošanu un ieteikt labākos darba izpildes paņēmienus un termiņus. Piedāvājam savu palīdzību arī pilnīgai projektu dokumentācijas sagatavošanai. Tāpat esam gatavi reāli palīdzēt praktisko darbu veikšanā – gan meža atjaunošanā, gan kopšanā. ●

Ar cieņu - **Sigita Vaivade**, VMD Konsultāciju pakalpojuma centra Kuldīgas nodaļas vadītāja

ŠAJĀ NUMURĀ:

JAUNUMI

- Izmainīti meža ciršanas noteikumi
- Uzsākts projekts Kultūras mantojums
- Beidzas meža ugunsdrošais laika posms

2 - 3.l pp.

SAIMNIEKOJAM MEŽĀ

- Saimnieko aizsargājamā teritorijā
- Turpinās projektu īstenošana

4 - 5. lpp.

AR MEŽU SIRDĪ

- Mežzinātnieku Kasparu Bušu pieminot
- Meža gidi dodas uz Igauniju pēc pieredzes

6 - 7. lpp.

NOTIKUMU MOZAIKA

- Noslēgušās arodapmācības meža īpašniekiem
- Baltijas mežkopji tiek Rēzeknē
- Noslēdzies Zaļo sajūtu rallijs

8 - 9. lpp.

PASAUĻĒ

- Jaunumi privātajā mežsaimniecībā – starptautisks mežsaimniecības simpozījs

10 - 11. lpp.

PRAKTISKI PADOMI

- Tuvojas nākamā strukturālo fondu izmantošanas kārtā

12 - 13. lpp.

MANS MEŽS

- Padomi malkas pircējam
- Kas jāievēro dodoties mežā
- Kārkli ne tikai enerģijas ražošanai

14 - 15. lpp.

“Čiekurs” ar ekomarķējumu

Miļiņ “Čiekura” lasītāji!

Nemanot pagājusi vasara un pienācis rudens. Pēc neilgas klusēšanas gribētu atvainoties mūsu lasītājiem, ka neizdevām vasaras izdevumu. Tas saistīts ar finansiālām problēmām, kā jau šobrīd visā mūsu valstī. Labā ziņa –, pateicoties Meža attīstības fonda finansiālam atbalstam, šogad vēl varēsim laist klajā rudens un ziemas “Čiekura” izdevumus.

Šoreiz īstenojam senu ieceri – izdosim “Čiekuru” ar FSC ekomarķējumu. Ko tas nozīmē? FSC ekomarķējums, kuru jūs atradīsiet izdevuma pēdējā lappusē nozīmē, ka izdevums būs labvēlīgāks apkārtējai videi un patērētājiem. FSC (Forest Stewardship Council) ir starptautisks saudzīgas mežsaimniecības sertifikāts, kas nodrošina reizē videi draudzīgu, sociāli atbildīgu un ekonomiski izdevīgu meža apsaimniekošanu. FSC sertifikāta zīme ir atrodama uz visiem koksnes produktiem, kas nāk no saudzīgi apsaimniekotas meža. Plašāku informāciju par FSC Latvijā iespējams iegūt interneta vietnē www.fsc.lv

Satura ziņā centisimies padarīt “Čiekuru” vēl interesantāku. Tomēr gribētu aicināt arī Čiekura lasītājus piedalīties tā veidošanā. Drukātā veidā “Čiekuru”, kā parasti, varēsiet saņemt VMD Konsultāciju pakalpojuma centra nodaļās, mežniecībās, novada bibliotēkās, kā arī nelielai daļai varēsīm piesūtīt pa pastu, varat pieteikties rakstot man uz e-pastu: ciekurs@kpc.vmd.gov.lv. Elektroniskā formā “Čiekuru” un ikmēneša “E-Čiekuru” ar aktuālo informāciju varēs izlasīt www.kpc.gov.lv. Vēlu veiksmi rudens darbos!

Sarmīte Grundšteine,
“Čiekura” redaktore

Meža īpašnieki, izmantojiet arī citas IESPĒJAS!

Bez ES atbalsta LAP pasākumiem, kas domāti tieši mežam, meža īpašniekiem vēl ir iespēja savas idejas realizēt ar LEADER programmas starpniecību. LEADER projektu īstenošana notiek saskaņā ar katrā lauku rajonā izstrādāto attīstības stratēģiju. Tāpēc vislabāk kontaktēties ar sava rajona LEADER projektu koordinātoru vai vietējo organizāciju partnerību. Ja vēl neesat šādas partnerības biedri, jūs varat tajā iestāties kā meža īpašnieku biedrība vai uzņēmums. Tā ir viena no iespējām, kā īstenot savas idejas savā novadā, pārstāvēt meža īpašniekus.

Vislabākie nosacījumi šajos projektos ir biedrībām, kurām atbalsta intensitāte ir pat līdz

90%, un tas paver iespēju pretendēt uz Eiropas Savienības finansējumu neliela apjoma pamatlīdzekļu iegādei, jo viena projekta attiecināmo izmaksu maksimālā summa ir 14 000 latu. LEADER projektu ietvaros jūs nevarēsiet maksāt sev vai darbiniekiem algas, vai apmaksāt pasākumu rīkošanu, taču varēsiet iegādāties iekārtas, aprīkojumu, informācijas tehnoloģijas vai programmatūru, lai varētu nodrošināt pakalpojumu pieejamību, kvalitāti un sasniedzamību vietējiem iedzīvotājiem. Ieteicams sīkāk izpētīt nosacījumus Eiropas Savienības atbalsta pasākuma “Lauku ekonomikas dažādošana un dzīves kvalitātes veicināšana vietējo attīstības stratēģiju īs-

enošanas teritorijā” aktivitātei 5.1. – Iekārtu, tehnikas, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegāde un uzstādīšana un infrastruktūras izveide pakalpojumu pieejamībai, kvalitātei un sasniedzamībai vietējiem iedzīvotājiem, kas minēti Ministru kabineta 2009. gada 13. janvāra noteikumos Nr. 33.

Būtiski ir tas, ka šie projekti attiecināti uz vietējo teritoriju – novadu un meža īpašnieki savstarpēji nekonkurē, bet tieši pretēji – var īstenot kādu jauku ideju, savstarpēji sadarbojoties un palīdzot cits citam.

Noderīgu informāciju par LEADER var atrast šādās interneta vietnēs:

www.lad.gov.lv

www.laukutikls.lv

www.zm.gov.lv

Var arī interesēties savā novada domē pie lauku attīstības speciālistiem. ●

Informācija no
www.abmezi.lv

MAINĪTI Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs

Ar 2009. gada 19. septembri stājušies spēkā Ministru kabineta noteikumi “Grozījumi Ministru kabineta 2006. gada 31. oktobra noteikumos Nr.892 “Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs”. Šeit tiek minētas svarīgākās izmaiņas.

● Noteikumos tiek vienkāršota meža īpašnieka (tiesiskā valdītāja) iesniegšanā dokumentācija galvenajai cirtei pēc caurmēra. Cirsmu pēc caurmēra var cirst, negaidot piecus gadus pēc pēdējās krājas kopšanas cirtes. Izmaiņas paredz arī vienkāršotu cirsmas iezīmēšanu. Tāpat turpmāk būs iespēja cirsmas skici sagatavot un iesniegt Valsts meža dienestā elektroniski – saskaņā ar normatīvo aktu par meža valsts reģistra informācijas apriti nosacījumiem meža digitālā kartogrāfiskā materiāla sagatavošanai.

● Izmaiņas noteikumos paredz iespēju izcirst neproduktīvas 30- 60 gadu vecas riska egļu mežaudzes, kurās pēdējo piecu gadu krājas pieaugums ir mazāks par vienu kubikmetru uz hektāru gadā. Metodika minēto mežaudžu identifikāšanai ir izstrādāta Valsts mežzinātnes institūtā “Silava”, un veidlapa, kas jāaizpilda, lai noteiktu mežaudzes atbilstību neproduktīvas mežaudzes kritērijiem, pieejama Valsts meža dienesta interneta vietnē www.vmd.gov.lv

● Noteikumu projekts paredz arī iespēju kā neproduktīvas izcirst bērzu mežaudzes, kurās pēc 40 gadu sasniegšanas apses un baltalkšņa piemistrojums ir lielāks par 40% no kopējās mežaudzes krājas, ceturtais, piektais un piektais A bonitātes bērza audzes nosusinātās kūdras augsnēs un no-

susinātās slapjās minerālaugsnēs un priežu mežaudzes, kurās pēc 70 gadu sasniegšanas bērza piemistrojums ir lielāks par 40% no kopējās mežaudzes krājas, kā arī mežaudzes līdz 6 metru augstumam, kur vairāk nekā 60% ir meža dzīvnieku, vai kaitēkļu radītu stumbra vai sakņu slimību bojājumu.

● Minimālais un kritiskais šķērslaukums noteikts arī baltalkšņu audzēm.

● Par galvenajai cirtei piegulošajām platībām uzskatāmas tās mežaudzes vai izcirtumi, kas robežojas ar plānoto cirsmu vismaz 50 metru garumā.

● Noteikumos par koku ciršanu meža zemēs veiktas arī dažādas redakcionālas izmaiņas.

Ar noteikumiem sīkāk var iepazīties interneta vietnē www.likumi.lv vai www.vestnesis.lv. ●

Valsts Meža dienesta INFORMĀCIJA

Uzsākts projekts "Kultūras mantojums"

Latvijā lauku ainavā atrodams bagātīgs kultūras mantojums, kas liecina par tautas senvēsturi un saimniekošanas tradīcijām. Senas zemnieku sētas un veci koki, akmens žogi un pilskalni, dravas priedes un robežakmeņi. Daļa no šiem objektiem ir ietverta valsts un vietējās nozīmes kultūras pieminekļu sarakstā, un tiem noteikta valsts aizsardzība. Tomēr liela daļa dažādu mūsu vēstures mantojuma objektu joprojām nav apzināta, un arī sarakstos ietvertajiem objektiem ne vienmēr ir zināma precīza atrašanās vieta, līdz ar to samazinot iespēju tos saglabāt mūsu bērniem un mazbērniem. Intensificējoties lauku tūrismam, palielinās interese par vēsturiskām un interesantām vietām Latvijas laukos. Tomēr kopumā trūkst informācijas par šādiem objektiem, nav pieejams kartogrāfiskais materiāls, kā arī trūkst speciālu zināšanu šādu vēsturisku un nozīmīgu vietu identifikācijai dabā.

Lai šādas vietas meklētu, inventarizācijas veidā atzīmētu un tādējādi paglābtu no aizmirstības, 2009. gadā Igaunijas valsts mežu apsaimniekošanas centrs (RMK), Valsts meža dienests (VMD) un Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts (ZVBR) ir uzsākuši kopīgu projektu "Unknown cultural heritage values in common natural and cultural space" (Neapzinātās kultūras mantojuma vērtības kopējā dabas un kultūras telpā). Projekta līdzfinansējums saņemts no ES Igaunijas–Latvijas programmas 2007–2013 (sīkāk par programmu www.estalt.eu). Paredzamais projekta ilgums – 2 gadi.

Projekta laikā plānots izstrādāt speciālu metodiku kultūras mantojuma identifikācijai, veikt inventarizāciju četros Ziemeļlatvijas rajonos (Limbaži, Valka, Valmiera, Alūksne) un iegūto informāciju ietvert

datu bāzē, kuru varētu izmantot gan iedzīvotāji, gan valsts pārvaldes institūcijas un pašvaldības. Līdztekus inventarizācijai plānots veikt iedzīvotāju apmācību un izglītošanu par kultūras mantojuma apzināšanu, apsaimniekošanu, nozīmi un izmantošanu tūrisma infrastruktūras attīstībai, izveidot izstādes, kā arī izdot informatīvos materiālus par inventarizācijas rezultātiem.

RMK ir pieredze šāda uzdevuma veikšanā, jo iepriekšējos divos gados sadarbībā ar Somiju Ziemeļigauņijā jau veikta inventarizācija. Darbu veikšanai Latvijā plānots apmācīt 80 līdz 90 cilvēku, pēc iespējas iesaistot vietējos iedzīvotājus. Rajonos jau bijušas tikšanās ar cilvēkiem, apzināts potenciālais dalībnieku loks. Mācības plānotas šā gada rudenī, lai nākamajā pavasarī varētu uzsākt inventarizāciju.

Projekta pasākumos norit cieša sadarbība gan ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju, gan Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas fakultāti, Vēstures institūtu un nevalstiskajām organizācijām.

Iegūto pieredzi pēc projekta beigām būs iespējams izmantot citos Latvijas rajonos, nākotnē iegūstot informāciju un datu bāzi par visu valsts teritoriju.

Vairāk informācijas par projekta aktivitātēm var uzņemt VMD mājaslapā www.vmd.gov.lv sadaļā "Projekts "Kultūras mantojums"".

Sandra Ikauniece,
VMD Meža un vides
aizsardzības daļas

Vides aizsardzības sektora vadītāja

Visās VMD struktūrvienībās var norēķināties ar maksājumu kartēm

Sākot ar š. g. 1. oktobri visās Valsts meža dienesta virsmežniecībās, mežniecībās un Konsultāciju pakalpojumu centra nodaļās privātpersonām, arī meža īpašniekiem, par pakalpojumu ir iespēja norēķināties ar maksājumu kartēm.

Turpināsamazināties teritoriālo struktūrvienību skaits

Valsts meža dienestā turpinās strukturālās izmaiņas, kas tiek veiktas, lai nodrošinātu virsmežniecību un mežniecību uzraugāmo teritoriju iedalījuma atbilstību Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā noteiktajam novadu iedalījumam, pēc iespējas nodrošinot novada teritorijas uzraudzības piekritību vienai mežniecībai. Sākot ar š. g. 1. novembra būs 94 mežniecības 101 (uz 01.07.2009.) vietā. Izmaiņas skar Sēlijas, Dienvidlatgales, Ziemeļvidzemes, Dienvidkurzemes un Madonas virsmežniecības.

Aktīva formāta veidlapa neproduktīvas mežaudzes noteikšanai

Jaunie grozījumi "Noteikumos par koku ciršanu meža zemēs", kas stājušies spēkā ar 19. septembri, paredz neproduktīvas audzes definīcijas papildinājumu, aprakstu kā datus var iegūt dabā un veidlapa, kur tos ierakstīt.

VMD mājas lapā www.vmd.gov.lv sadaļā meža īpaš-

niekiem, šī veidlapa pieejama aktīvā formātā, tā paredzēta meža īpašniekiem, lai varētu novērtēt neproduktīvas egļu mežaudzes. Ierakstot mērījumus par konkrētu egļu mežaudzi, veidlapa "automātiski" dod vērtējumu vai šī mežaudze atbilst vai neatbilst neproduktīvas audzes kritērijiem.

Ja tas tā ir, tad atliek tikai iesniegt Valsts meža dienestā iesniegumu, pievienojot audzes mērījumus, un, ja Valsts meža dienests, pēc situācijas pārbaudes dabā, ir sniedzis atzinumu, ka mežaudze ir neproduktīva, tad atzinums kļūst par pamatu apliecinājuma saņemšanai, lai mežaudzi nocirstu rekonstruktīvajā cirtē.

Pieņem iesniegumus koku ciršanai nākamajam gadam

No septembra meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs var iesniegt savā mežniecībā vai arī Valsts meža dienesta Klientu apkalpošanas daļā Rīgā iesniegumu koku ciršanai nākamajam gadam un pēc noteiktā laika saņemt apliecinājumu koku ciršanai, kura darbība sāksies ar 2010. gada 1. janvāri.

Šī prakse turpinās, pamatojoties uz iepriekšējo gadu pozitīvu pieredzi, tādā veidā dodot iespēju nodrošināt nepārtrauktu saimniecisko darbību tajos gadījumos, kad apliecinājums koku ciršanai nepieciešams savlaicīgai saimnieciskās darbības plānošanai.

Beidzas meža ugunsdrošais laikposms

Ar 21. septembri ir atcelts meža ugunsdrošais laikposms visā valsts teritorijā.

2009. gadā meža ugunsdrošajā laikposmā, kas tika noteikts, sākot ar 27. aprīli, atklāti un nodzēsti 882 meža ugunsgrēki, kopējā uguns skartā platība bijusi 770 hektāru, tajā skaitā 455 hektāri meža.

Saimnieko AIZSARGĀJAMAJĀ TERITORIJĀ

Rīdziniece Linda Dombrovska apsaimnieko privāto mežu Gaujas Nacionālajā parkā, Ligatnes pagasta "Lielincēnos". Tā kopējā platība 52 hektāri. Latvijas mērogiem tas ir liels privātīpašums.

Foto: Mārtiņš Heimrāts.

Mežs atrodas estētiski pievilcīgā vietā, Amatas upes krastā. Vietām redzami smilšakmens atsegumi un stāvas nogāzes, kas apaugušas ar liepām, ozoliem, gobām, eglēm un citu sugu kokiem. Skats tiešām iespaidīgs. Linda Dombrovska ir viena no pieciem šā meža īpašniekiem. Pārējiem radniekiem nav laika, spēka vai intereses, lai organizētu sava meža īpašuma apsaimniekošanu, tāpēc viņi pilnvarojuši Lindu, lai tā risinātu apsaimniekošanas jautājumus.

Lai kvalitatīvi saimniekotu, ir daudz jāzina

Kad ierodos īpašumā, mežā dzirdama traktora rukoņa un zāģa dziesma, kas atbalsojas tālumā. Lai gan ir brīvdiena un laukus un mežus klāj bieža sniega villaine, apkārt jūtama rosība. Arī pati īpašniece ir iznākusi ārā no mazās mežstrādnieku mājiņas un sarunājas ar kādu vīru, šķiet, tas varētu būt kāds no meža izstrādātāju brigādes. Varbūt meistars? Pamanījusi mani, viņa piesteidzas klāt un aicina uz pieticīgo, bet glīti iekārtoto mežstrādnieku namiņu. Kad esam iemalkojuši tēju, negaidot manus jautājumus, Linda sāk stāstīt par savu pieredzi.

Mana pamatnodarbošanās saistīta ar tekstilmākslu. Kad mantoju no tēva savu īpašuma daļu, bija daudz jautājumu, kā spēšu apsaimniekot mežu. Faktiski viss bija jāapgūst no nulles. Sāku apmeklēt dažādus kursus un seminārus, kas Latvijā pieejami meža īpašniekam. Lai tiešām kvalitatīvi saimniekotu, ir daudz jāzina. Cenšos savākt visu iespējamo jaunāko literatūru par meža jautājumiem, lasu presi.

Papildu problēmas rada tas, ka īpašums atrodas Gaujas Nacionālā parka dabas lieguma zonā. Dabas aizsardzības plāns ir, bet kailcirtes pēc likuma cirst nedrīkst. Lai strādātu ar izlases cirtēm, jāapgūst papildu zināšanas. Pagājušajā gadā Pasaulē dabas fonds organizēja divu dienu semināru par to, kā pareizi izvēlēties izcērtamos kokus. Semināra praktiskajā daļā gājām mežā, paši spriedām un izvēlējāmies izcērtamos kokus. Tagad tas man noder savā mežā. Cērtot galveno cirti, dabas lieguma zonā jāievēro, ka pirmajā ciršanas paņēmienā nedrīkst izcirst vairāk par 25% no kopējā koksnē daudzuma nogabalā. Nākamā ciršanas reize pēc 10 gadiem. Jāzina arī, kuri būs ekoloģiskie koki. Tie jāatzīmē dabā pirms dokumentu iesniegšanas mežniecībā. Protams, ja sanitārais stāvoklis prasa, mežā izcērt bojātos kokus. Piemēram, šonedēļ, kad zāģēja tikai sausās egles. Arī manam mežam mizgrauži nav palidojuši garām. Protams, dabai no tā nekāda sliktuma nav, bet man jāmaksā nekustamā īpašuma nodoklis. Kaut ko gribās arī nopelnīt. Peļņa, protams, jādala ar pārējiem radniekiem."

Problēmas nesakārtotās likumdošanas dēļ

Meža īpašuma apsaimniekošana tomēr nav nekāda "medus maize". Tāpēc jautāju Lindai par iespēju saņemt kompensāciju naudā, par apgrūtinājumiem un neiegūto peļņu no cērtamajiem kokiem.

"Šis nav vienkāršs jautājums. Zinu, ka vairāki īpašnieki šādu kompensāciju ir saņēmuši. Tāpēc iesniedzu attiecīgos dokumentus Da-

bas aizsardzības pārvaldē Rīgā. Mežā ieradās eksperti un mežu novērtēja. Par to nebija jāmaksā. Problēmas sākās nesakārtotās likumdošanas dēļ. Izrādās, ka tie īpašnieki, kas savulaik īpašumu atguvuši, uz kompensāciju var pretendēt. Es savu īpašuma daļu mantoju no tēva, tātad esmu mantiniece, nevis atguvēja. Tomēr kompensāciju nesaņemu. Uzskatu, ka likumdošana šajā gadījumā nav pareizi piemērota. Vienīgā iespēja izcināt taisnību ir tiesā. Tā arī darišu.

Jāseko līdzī darbiem

Kad esam beiguši dzert tēju, namiņā ierodas meža izstrādes brigādes vadītājs Druvis un aicina doties uz mežu, lai īpašniece novērtē pēdējo dienu veikumu. "Šobrīd meža izstrādes brigādēm grūti atrast darbu. Mums laimējās, un tagad ir, ko darīt. Iztikai var nopelnīt. Šogad sniega daudz, tas apgrūtinā meža darbus. Tomēr, strādājot meža darbus, zāģētājiem, traktoristiem un viņu palīgiem jāreķinās arī ar ekstrēmiem laika apstākļiem. Savulaik esmu strādājis Krievijas ziemeļu daļā. Tur ir vēl skarbāk. Linda jau laikam stāstīja, ka mums šodien ļoti neveiksmīgs rīta cēliens, traktors neizturēja lielo slodzi," stāsta Druvis.

"Kad esmu šeit, cenšos aizslēpot līdz mežam, un pārliecināties, ka meža izstrādes darbi rit normāli. Pēc darbu veikšanas mežniecībai jāiesniedz pārskats par nocirsto. Tāpēc regulāri jāseko līdzī darbiniekiem, lai pēc tam nav pārpratumu. Krautuvē kopīgi uzskaitām pievestos kokmateriālus. Protams, esmu iemācījies rakstīt arī pavadzīmes. Viegli tas nebija, bet dzīve piespieda," skaidro Linda.

Strādājam, lai saimnieks un paši būtu apmierināti

Pēc neilga brīža dodamies nelielā pastaigā pa mežu. Kad esam pārbrīduši pāri sniegotajiem laukiem, nonākam liepu nogabalā, kas aug uz stāvas kraujas. Apkārt nogāzēs dažādas koku sugas, lejā – Amatas upe. Pēc brīža dodamies lejup pa vienu no nogāzēm. Mežs tiešām izskatās bioloģiski daudzveidīgs un neskarts. Pēc brīža nonākam pie Amatas upes. Tur nelielas taciņas izveidojuši bebbri. Apkārt apgrauzti koki un to stubeņi. Uz zemes redzamas ar sūnām un ķērpjiem apaugušas liela izmēra kritālas. "Pie upes ciršanu neveiksīm. Šī vieta jāatstāj dabisko procesu norisēm un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai," stāsta īpašniece.

Tālāk dodamies uz sanitāro cirsmu. Cirsmā pa vidu izveidots pievešanas ceļš, gar malām glītās kaudzēs sakrauti sausu egļu balķi un sausie zari. Vietām redzamas dzīvotspējīgas egļu paaugas grupas. Gan paauga, gan palikušie koki mežaudzē nav bojāti.

"Mūsu brigādē strādā 2–3 zāģētāji un pāris palīgu, kas savāc zarus. Protams, strādā arī traktorists, kurš krautuvē pieved gatavos balķus. Ja brigādē ir vairāk par trīs zāģētājiem, sākas liels "bardaks". Koki sagāzti krustu šķērsu, nevar neko saprast. Grūti pa tādu nekārtību pārvietoties. Protams, arī nelaimes gadījumu iespējamība lielāka. Mēs tā neesam raduši strādāt. Gribam, lai gala rezultātā saimnieks un paši būtu apmierināti. Meža izstrādātājiem tagad grūti laiki, tāpēc jāstrādā kārtīgi, lai nesabojātu reputāciju. Lindai meža daudz.

Turpinājums 5. lpp.

Turpinājums no 4. lpp.

Darāmā pietiks ilgam laikam,” atklāj Druvis.

Jautāju īpašniecei, kādas ir iepirkuma cenas šādiem sausiem egļu baļķiem un kur tos var pārdot, kā arī par to, cik maksā meža izstrādes pakalpojumi.

“Par vienu nozāģētu kubikmetru maksāju trīs latus, par pievešanu līdz krautuvei trīs latus un piecdesmit santīmu, un par aizvešanu līdz patērētājam Siguldā, trīs latus par kubikmetru. Kopā sanāk 10 lati par kubikmetru pakalpojumu sniedzējam. Pārējais paliek man un citiem meža īpašniekiem. No sausajām eglēm cenšamies izzāģēt “špalas” jeb gulšņus. Par tiem

patērētāji sola maksāt 18 latu par kubikmetru. Nesen Druvis palīdzēja atrast interesantu koksnes iepirkšanas firmu. Viņi vēlas iepirkt svaigi nokaltušas egles, lai sūtītu uz Franciju retro mēbeļu izgatavošanai. Jūs jau zināt kāda situācija ir kokmateriālu tirgū, tāpēc iepircējus konkrēti neno-saukšu, jo citādi kāds paspēs nodot kokmateriālus pirms manis. Tad manējās egles būs jāsazāģē malkā. Tagad ir tāda situācija, ka tas, kurš pirmais atrod vietu, kur nodot kokmateriālus, nevienam par to nestāta. Jācer, ka situācija ar laiku stabilizēsies un kokmateriāli nebūs jāatdod par “pusvelti,” atklāj meža īpašniece. ●

*Raimonds Mežaks,
mežkopis*

Linda Dombrovska 2008. gada ziemā saimnieko “Lielincēnos”

Turpinās projektu īstenošana un atskaišu iesniegšana

Rudens ir laiks, kad sākusies ES atbalsta pasākumu aktīva izpilde, gan praktiski strādājot mežā, gan pārķot instrumentus un darba rīkus, gan gatavojot noslēguma atskaites. Tāpēc vēlreiz par svarīgāko, kas jāņem vērā, veicot attiecīgās aktivitātes pēc līguma noslēgšanas ar Lauku atbalsta dienestu LAD, kā arī pēc projekta pabeigšanas.

Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana

Pēc pasākuma “Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizējā apmežošana” līguma noslēgšanas ar LAD jāveic projektā paredzētās darbības. Ja projekta iesniegumā paredzēta apmežošana 3 hektāru platībā ar egli, tad platībā ir jāstāda egles, ievērojot projektā paredzētos termiņus.

Pēc lauksaimniecības zemes apmežošanas vai papildināšanas un katras kopšanas īpašnieks saskaņā ar normatīvajiem aktiem par meža inventarizāciju un Meža valsts reģistra informācijas apriti sagatavo pārskatu par meža atjaunošanu vai kopšanu un iesniedz to Valsts meža dienestā. Valsts meža dienests pārbaudes rezultātus

un pieņemto lēmumu paziņo īpašniekam.

Ja mežaudze atzīta par atjaunotu vai koptu, Valsts meža dienests iesniedz Lauku atbalsta dienesta reģionālajā lauksaimniecības pārvaldē pārbaudes pārskatu, norādot pieņemto lēmumu. Pēc Valsts meža dienesta pozitīva lēmuma saņemšanas LAD veic projekta pieteikumā norādītās summas pārskaitījumu uz īpašnieka norādīto kontu. Meža īpašniekam Lauku atbalsta dienestā nekādi dokumenti nav jāiesniedz.

Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu vietās

Pēc pasākuma “Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu vietās” līguma noslēgšanas ar LAD jāveic projektā paredzētās darbības. Ja projektā pēc dabas katastrofās cietušas mežaudzes novākšanas platību paredzēts apstrādāt, sagatavojot augsni joslās, tad nevajadzētu pēkšņi pārdomāt un stādīt nesagatavotā augsnē. Jāraugās arī, lai platībā būtu projektā paredzētā suga. Piemēram, ja platībā

paredzēta priede, nevajadzētu pieļaut, ka platība būtu pilna ar bērziem, kas sasējušies no blakus esošās bērzu audzes.

Pēc platības atjaunošanas un katras kopšanas īpašnieks saskaņā ar normatīvajiem aktiem par meža inventarizāciju un Meža valsts reģistra informācijas apriti sagatavo pārskatu par meža atjaunošanu vai kopšanu un iesniedz to Valsts meža dienestā. Vienlaikus ar pārskatu par meža atjaunošanu īpašniekam jāiesniedz meža reprodaktīvā materiāla izcelsmi un iegādi apliecināšu dokumentu kopijas (uzrādot oriģinālus). Valsts meža dienests pārbaudes rezultātus un pieņemto lēmumu paziņo īpašniekam saskaņā ar Administratīvā procesa likumu.

Ja mežaudze atzīta par atjaunotu vai koptu, Valsts meža dienests iesniedz Lauku atbalsta dienesta reģionālajā lauksaimniecības pārvaldē pārbaudes pārskatu, norādot pieņemto lēmumu. Pēc Valsts meža dienesta pozitīva lēmuma saņemšanas LAD veic projekta pieteikumā norādītās summas pārskaitījumu uz īpašnieka norādīto kontu. Atbalstu par pirmās mežaudzes kopšanu izmaksā vienlaikus ar atbalstu par mežaudzes ierīkošanu.

Meža īpašniekam Lauku atbalsta dienestā nekādi dokumenti nav jāiesniedz.

Meža ekonomiskā vērtība

Pēc pasākuma “Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” līguma noslēgšanas ar LAD jāveic instrumentu un darba aizsardzības līdzekļu iegāde, ja tāda projektā paredzēta. Nekādā gadījumā nav vēlams iegādāties instrumentus un darba aizsardzības līdzekļus pēc projektā paredzēto darbu izpildes. Piemēram, ja īpašnieks paredzējis izkopt 10 hektārus jaunaudžu un plānojis iegādāties arī instrumentus, tad instrumentu iegādei jānotiek, pirms veikta kopšana.

Pēc mežaudzes kopšanas vai nomaiņas, īpašniekam Valsts meža dienestā jāiesniedz veikto darbību pārskats, kurā norādītas ziņas par notikušajām darbībām. Ja īpašnieks veic mazvērtīgu mežaudžu nomaiņu, pārskatam jāpievieno arī dokumentu kopijas par meža reprodaktīvā materiāla izcelsmi un iegādi, pie iesniegšanas uzrādot oriģinālus.

Pēc projektā paredzēto darbību veikšanas, bet ne vēlāk kā piecu darba dienu laikā pēc līgumā noteiktā projekta īstenošanas beigu termiņa, Lauku atbalsta dienestā iesniedz maksājuma pieprasījumu.

Turpinājums 13. lpp.

Foto: A. Āboliņa

K. Bušs Vesetniekos, pagājušā gadsimta 80 – tie gadi

Pēc Kaspara Buša aiziešanas ir izaugusi jauna mežsaimniecības praktiķu un speciālistu paaudze, tai tad arī galvenokārt veltīts šis stāsts. Laikabiedriem viņš joprojām ir spilgtā atmiņā ne tikai sava ražēnā auguma dēļ, bet it īpaši savas intelīģences, zināšanu, izcilā prāta un rakstura īpašību dēļ.

Mežkopju ģimene vairākas paaudzēs

Kaspars Bušs dzimis Baškīrijā 1919. gadā. Ufas guberņā viņa tēvs Krišs Bušs strādāja kādā mežniecībā par vadītāju, jo Pirmā pasaules kara gados viņa ģimene tur īslaicīgi bija apmetusies uz dzīvi. Kaspars Bušs, tāpat kā vecākais brālis Miervaldis (arī vēlākais mežzinātnieks), kurš bija pasaulē nācis Ukrainā, pārstāvēja Bušu mežkopju dinastijas piekto paaudzi. Vēlāk ģimēni kuplināja trīs māsas. Kaspars tālajā zemē pavadīja nepilnus trīs gadus. 1921. gadā ģimene atgriezās Latvijā, neilgi dzīvoja tēvutēvu mājās, Vandzenes pagasta "Jozupos", līdz kamēr tēvs ar ģimēni pēc Meža departamenta norikojuma pārcēlās uz Grīvas mežniecību Ilūkstes apriņķī. Tur pagāja Kaspara bērnība, bieži vien pavadot tēvu viņa darba gaitās mežos.

Kaspars Bušs mācījies Daugavpils ģimnāzijā. Jau no bērnu dienām bija kā saauzdis ar mežu, viņu interesēja viss, kas ar to saistīts. Ne vien meža bagātība, daudzveidība, skaistums un noslēpumainība interesēja un pievilka. Tēva vadībā tika agri apgūta arī putnu un zvē-

Mežzinātnieku KASPARU BUŠU pieminot

Izcilajam mežzinātniekam Kasparam Bušam šogad jūlijā apritētu 90 gadu. Diemžēl jau kopš 1988. gada viņa nav mūsu vidū. Latvijas atdzimšanu un mežu privatizāciju viņš nepieredzēja, tāpat kā savu 70. dzīves jubileju. Kaspars Bušs vairs nespēja uzlabot tos procesus Latvijā, kas attīstījās mežsaimniecībā vēlākajos gados, pēc viņa aiziešanas.

ru medīšana. Skolas un studiju gados Kaspars centās iepazīt putnus un to dziedājumu, piedalījās gredzenošānā (kopā ar ornitologu Nikolaju Tranzē), iemācījās putnu preparēšanu un izbāšanu un ļoti aizrāvās ar šīm nodarbēm. Jau no skolnieka gadiem lielu prieku sagādāja arī fotografēšana. Fotouzņēmumi līdz pat mūža beigām bija kvalitatīvi, sižets interesants, bieži asprātīgs, nereti tie tika attīstīti mājās. Ja pie rokas nebija attiecīgā lieluma tvertņu attīstīšanas šķidrumiem, liela formāta uzņēmumu attīstīšana un fiksēšana notika pat čemodānā, kas izklāts ar necaurīdīgu plēvi.

Darba gaitas

1943. gadā Kaspars Bušs beidza Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas Mežsaimniecības fakultāti (padomju speciālista kvalifikācija iegūta neklātienē no 1956. līdz 1957. gadam). Pirmā darba vieta atradās Rīgas tuvumā, Bukultos, Meža pētīšanas stacijā, kur viņš strādāja par inženieri. Sekoja darbs mežniecībā (1947–1954) un Valsts meliorācijas projektēšanas institūta Mežu meliorācijas daļā (1954–1961). 1961. gada jūlijā, kad docents Pauls Sarma ZA Mežsaimniecības problēmu un koksnes ķīmijas institūtā nodibināja jauno Meža meliorācijas laboratoriju, Kaspars Bušs sāka strādāt tajā par vecāko zinātnisko līdzstrādnieku. No 1967. gada līdz 1979. gadam, kad institūts jau bija iekļāvis zinātnes un ražošanas apvienības "Silava" sastāvā un pārcēlies uz Salaspili, Kaspars Bušs bija Meža meliorācijas laboratorijas vadītājs. Vēlākajos gados, līdz pat mūža beigām, viņš

Foto: A. Āboliņa

Ar Edi Balsaru (no labās) Briežu mežniecībā pēc veiksmīgām medībām, 60 – tie gadi

strādāja par vecāko zinātnisko līdzstrādnieku–zinātnisko konsultantu. Jau Mežu meliorācijas daļā tika iegūts zinātņu kandidāta grāds, bet 1973. gadā Tartu Universitātē aizstāvēts bioloģijas doktora grāds. Šie zinātnes darbinieku kvalitātes rādītāji mūsdienās līdzvērtīgi zinātņu doktora un habilitētā doktora grādiem.

Pētnieciskais darbs

Kaspara Buša pētniecības objekts bija galvenokārt nosusinātie meži Latvijā. Izzināta to ģeogrāfiskā izplatība, bet, izvērtējot grāvju izvietojuma biežumu un dziļumu, pētīta šo rādītāju ietekme uz kokaudžu struktūru un ražību, zemsedzes augu sastopamības un seguma izmaiņām. Sagatavotas reko-

mendācijas par optimālajiem nosusināšanas parametriem, kā arī izstrādāta nosusināto mežu tipoloģija. Kaspars Bušs lieliski pazina mežu zemsedzes augus, ne vien ziedaugus, bet arī sūnas, un lielu vērību pievērsa to nozīmei kā indikatoriem mežu tipu noteikšanā. Mežu hidro-meliorācijas pamatuzdevums ir paaugstināt mežu produktivitāti un uzlabot izaudzējamās koksnes kvalitāti. Lai ar mežu meliorāciju saistītos jautājumus varētu sekmīgi risināt, Kaspars Bušs un viņa darba grupa vairāku gadu desmitu laikā nosusinātajos mežos tika veikusi plašus pētījumus gan par koku augšanu, gan ūdens režīmu un noteci, augsni, meža zemsedzes izmaiņām. Iegūtos rezultātus vēlāk ieviesa praksē.

Turpinājums 7. lpp.

Kas ir meža gidi?

Meža gidu darbība iesākās 2008. gada Meža attīstības fonda atbalstītā projekta "Meža dzīvotspēja" ietvaros. 12 meža gidu apmācība Dabas muzeja atbalsta biedrība VITILA pēc vides gidu apmācības programmas. Meža gidu galvenā mērķauditorija ir skolēni un ģimenes, bet meža atjaunošanas, kopšanas un izmantošanas jautājumos sekmīgi varam strādāt arī ar pieaugušajiem.

Konsultāciju pakalpojumu centra darbinieki, līdztekus saviem tiešajiem pienākumiem, interaktīvā veidā iepazīstina ikvienu interesentu par procesiem mežā. Vienlaikus mācoties un iedzīvinot iemācīto praksē, īpaši strādājot ar lielām skolēnu grupām, 2008. gadā meža gidu 7 organizētajos pasākumos Cēsis, Rendā, Kabilē, Alūksnē, Mīlkalnē, Jelgavā un Preiļos, piedalījās 808 dalībnieki, bet 2009. gadā pašu organizētajos 8 vērie-

nīgos pasākumos ņēma dalību 1381 dalībnieks.

Liels paldies visiem kolēģiem, mežniecību un Dabas muzeja speciālistiem, ārstniecības augu audzētājiem, kuri piedalījās mūsu organizētajos pasākumos un mūs atbalstīja.

Ekonomiskā situācija valstī ietekmē arī mūsu darbību, bet, neraugoties uz to, sadarbībā ar skolām mēģinām rast risinājumus un novadīt pasākumus. Šobrīd jau ieplānoti divi vērienīgi sarīkojumi mežā par meža tēmu Rīgas skolās. Skolas labprāt ar mums sadarbojas, jo pasākuma laikā skolēni interaktīvi caur spēli un sajūtām, uzzina par procesiem. Sīkāk par mums var izlasīt interneta vietnē www.kpc.gov.lv sadaļā Meža gidi.

*Dace Iraids,
meža gids*

Turpinājums no 6. lpp.

Ilggadējie pētījumi veikti Veseļnieku stacionārā (Madonas novads), kura atrašanās vietu izvēlējies Kaspars Bušs pagājušā gadsimta sešdesmito gadu sākumā, kā arī daudzviet citur Latvijā. Tagad šo darbu turpina, paplašina un padziļina nākamās pētnieku paaudzes. Kārtējo darba posmu nobeidzot, mežu objektos, kur bija ierīkoti parauglaukumi, parasti notika debates dažāda līmeņa semināros un apspriedēs par pētījumu rezultātiem, kuros piedalījās arī Meža ministrijas un vietējie meža speciālisti. Savukārt plašāka mēroga konferencēs saistībā ar teorētiskiem jautājumiem par augsti produktīvajiem nosusinātajiem mežzinātnieki un meža hidroloģijas speciālisti arī no citām toreizējās Padomju Savienības republikām (Krievijas, Ukrainas, Baltkrievijas, Igaunijas, Lietuvas u. c.), notika izvērstāka domu un pieredzes apmaiņa, tika izstrādātas kopējas

publikācijas un rakstu krājumi. Kaspara Buša vadīto darbu rezultāti augstu tika novērtēti arī rietumvalstīs.

Interesanta personība

Kaspars Bušs bija personība ar plašām interesēm, autoritāte daudzos jautājumos. Sabiedrībā omulīgs, asprātīgs, interesants, iejutīgs, pretimnākošs un iecietīgs. Koncentrējies kādam darbam, veica to mērķtiecīgi, ātri un kvalitatīvi. Aizrautīgs mednieks, vēlākajos gados arī makšķernieks. Pavasaros – medņu un rubeņu medības, vasarā dabūja trūkties stirnu buki, bet septembrī – staltbrieži. Kur nu vēl mežacūkas un zaķi! Arī makšķernieka veiksmi noteica pacietība, precizitāte, neatlaidība. Tādu retu skatu, kad uz Kaspara Buša makšķerkāta uzlaidies ļoti tramīgais zivju dzenītis un vienlaicīgi ar makšķernieku lūkojas pēc sava medījuma upes ūdenī, bija iespējams vērot vienīgi Veseļnieku krastos, kur netāļā smil-

Uz IGAUNIJU pēc pieredzes

Lai savā darbā ieviestu kaut ko jaunu, meža gidi nolēma paskatīties, kā šajā jomā strādā Igaunijā. Braucieni noorganizējam par pašu līdzekļiem un brīvā laikā.

Un tā trīs dienas, 26., 27. un 28. jūnijā, pavadījām Igaunijā. Pirmajā dienā apmeklējām Mežamātes ģimenes parku (Voru). Uzņēmuma vadītāja Irje Karjus mūs iepazīstināja ar komplekso piedāvājumu – veselības ekskursiju bērniem un pieaugušajiem. Saistošs bija stāsts par šī darba filosofiju, metodēm, pieredzi un iespējām. Atvadoties, Mežamātes universālveikalā varēja iegādāties no dabiskām vielām gatavotas ziedītes un ziepītes, dažādas eļļas, kā arī dažādus no koka izgatavotus nīcinājumus. Sīkāk par to visu var uzzināt mājas lapā www.met-samoor.ee

Royges ielejā izgājām dabas taku ar ūdenstrieču kompleksu. Šo brīnumu apkalpo privāts

tūrisma uzņēmums.

Netālu no Voru pilsētas darbojas Siksali dabas skola. Uzņēmuma vadītājs Aigars Lipings iepazīstināja ar skolas piedāvājumu: izdzīvošanas kurss, mācību programmas brīvā dabā bērnu grupām, pieredze naktsmitņu būvēšanā un ēdiena gatavošanā brīvā dabā ar minimāliem līdzekļiem. Finansējumu šī skola saņem, gan piedaloties dažādos projektos, gan no Vides ministrijas.

27. jūnijā dienas pirmo pusī veltījām Tartu pilsētai. Saadjarves dabas skolā iepazīstināms ar daudzveidīgajām dabas un velotakām, to veidošanas principiem dabā. Naktsmājas šoreiz bija Lahemā, dabas parka teritorijā Kesmas ciemā. Kesmas ciems pirmo reizi minēts 15. gs. Leģenda stāsta, ka ciemu dibinājis kapteinis Kaspers, tāpēc to sauc par "kapteiņu ciemu".

Turpinājums 11. lpp.

šu kraujā putns mājaja. Arī šajā gadījumā Kaspars Bušs bija pacietīgāks un veiksmīgāks. Ekspedīcijās viņa makšķernieka ieguldījums vakariņu tiesai gandrīz vienmēr bija lielāks nekā kolēģiem.

Nevar nepieminēt Kaspara Buša dotības trāpīgos apsvē-

kumu pantos apcerēt visdabīgākajos notikumus institūtā vai jubilārus un viņu darba veikumu. Dzejoļu viņam bija desmitiem, un allāž tie radīja prieku gan lasītājos, gan klausītājos. ●

*Austra Āboliņa,
LVMI "Silava" vadošā pētniece*

LLA Mežsaimniecības fakultātes dekānam Paulam Mūrniekam 60 gadu jubilejā (1965)

Neticēs ne draugs, ne radi,
Ka Tev klāt jau vīra gadi –
Trīsdesmit uz katra pleca
Nieks vien ir, ja sirds nav veca!

Daži uzsver katrā vārdā,
Ka spēks slēpjas Tavā bārdā –
Citi liela acu zību,
Kas pauz velnišķīgu gribu!

Mežniekiem darba gaitās
Tava dzīve paraugs skaitās –
Viņu pirmā rindā droši
Ilgi soļosi Tu moži!

(Kaspars Bušs)

Meža īpašnieki vēlas turpināt mācīties

Konsultāciju pakalpojumu centrs Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai "Arodapmācības un informācijas pasākumu" aktivitātes "Arodapmācības" ietvaros realizēja projektu "Arodapmācības mežsaimniecības nozarē". Mācības notika 17 Latvijas rajonos, tās sekmīgi pabeidza 295 meža īpašnieki.

Meža īpašniekiem bija iespēja mācīties par brīvu un apgūt četras dažādas tēmas, kas saistītas ar meža resursu apsaimniekošanu, plānošanu, ES atbalsta izmantošanas iespējām un nemeža zemju izmantošanu mežsaimniecības produktu ieguvei. Puse no mācībām bija praktiskās nodarbības un demonstrējumi mežā. Meža īpašnieki bija ļoti ieinteresēti, un tie, kas apmeklējuši pirmās kursu tēmas, vēlējas turpināt mācības un bija ar mieru braukt uz blakus rajoniem un reizēm pat vēl tālāk.

Dažas apmācību kursu epizodes

Stalbes pagasta "Kaņepēs"

Lektora Aināra Amantova vadībā apmācību dalībnieki pēc teorētiskās daļas apgūšanas par ES atbalsta izmantošanas iespējām mežsaimniecībā varēja aplūkot dažādus jaunaudzju kopšanas paņēmienus, diskutēt un dalīties pieredzē par labāko risinājumu katrā situācijā. Piemēram, auglīgās augsnēs pēc nociršanas mežu labāk atjaunot, stādot kociņus sagatavotā augsnē joslās. Tas ievērojami atvieglo turpmāko kopšanu, atbrīvojot kociņus no zālaugiem.

Citā vietā bija ļoti redzams, ka nav nemaz tik viegli izvēlēties atstājamos vēlamās sugas kociņus. Meža īpašnieks, pirmo reizi kopjot jaunaudzi, pirms 4 gadiem rīkojies netradicionāli un starp prieditēm un eglēm atstājis atsevišķus skaidākos bērzus, kas šobrīd jau sasnējuši ap 9–10 metru augstumu un diemžēl ir šķērslis ES finansiālā atbalsta saņemšanai par tik ļoti nepieciešamo nākamo kopšanas paņēmieni, jo līdzšinējie noteikumi paredz jaunaudzju kopšanu līdz 8 metru garām jaunaudzēm. Turpat blakus jau atbilstoši visiem nosacījumiem izkopta jaunaudze, par kuru saimnieks rudenī sa-

ņems finansiālu atbalstu.

Meža īpašniekiem bija arī laba iespēja praktiski apskatīt eglu jaunaudzē veikto nākotnes koku kopšanu un atzarošanu, kas arī ir viens no ES atbalstītiem pasākumiem. Te svarīgākais ir vienmērīgi izvēlēties kvalitatīvākos kokus, kurus paredzēts audzēt līdz galvenajai cirtei. Tikpat svarīgi ir pareizā laikā (no pavasara līdz augustam) atzarot kokus, kā arī veikt aizsardzības pasākumus pret meža dzīvnieku bojājumiem.

Inčukalna novada "Lejasābrantos" un "Adumos"

Pēc Latvijas Finiera stādauudzētavas "Zābaki" apmeklējuma meža īpašnieki lektora Modra Kalvāna vadībā apskatīja dažādus ES atbalsta pasākumu praktiskos piemērus. Meža īpašnieki vēlējas arī paši izmēģināt ietvarstādu stādīšanu ar stādāmo stobru. Noderīgi bija lektora ieteikumi jaunu instrumentu un aprīkojuma iegādei, kas arī ir viens no ES atbalstāmajiem pasākumiem. Meža īpašniekus papildus interesēja vēl citi jautājumi, piemēram, par uzskatāmi izvietoto informatīvo zīmju izvietojuma lietderību, kociņu aizsardzību pret dzīvnieku bojājumiem u. c. Klātesošie varēja arī apskatīt dažus eksperimentus, piemēram, priedes kociņu dzinumu atpumpurošanu jaunaudzē, kuras rezultātā galotnes dzinums sasniedz pat metra garumu.

Līvānu novada "Reutakalnos"

Vislielākā klausītāju interese bija par nemeža zemju izmantošanu mežsaimniecības produktu ieguvei. Viļa Krieva pavadībā klausītāji varēja apskatīt Amerikas lielogu dzērveņu un krūmu melleņu stādījumus izstrādātā kūdras purvā. Ar ogu audzēšanu saimnieks nodarbojas jau gandrīz desmit gadu, sākumā tas bijis tikai va-

Lektors Modris Kalvāns (no kreisās) stāsta par neproduktīvām mežaudzēm

ļasprieka līmenī. Pirmo ražu ieguvis pēc septiņiem gadiem. Uzkrātā pieredze liecina, ka tas ir smags darbs ar daudziem riska faktoriem. Saimnieks atzīst, ka tad, ja par kilogramu ogu nevar saņemt 2,5 latus, to audzēšana neatmaksājas.

Līvānos interesenti apskatīja

Lektore Dagnija Lazdiņa stāstīja par kārkļu audzēšanas pieredzi Latvijā un ārzemēs un praktiski demonstrēja dažādas riska faktoriem. Saimnieks atzīst, ka tad, ja par kilogramu ogu nevar saņemt 2,5 latus, to audzēšana neatmaksājas. Viena hektāra kārkļu plantācijas ierīkošana izmaksā 600 – 1000 latu.

Lektore Dagnija Lazdiņa (no labās) stāsta par kārkļu audzēšanas pieredzi Latvijā

arī SIA "Metsalitto" piecgadīgu hibrīdās apses stādījumu. Lektore Mudrīte Daugaviete šo stādījumu nosauca par veiksmes gadījumu, jo jaunie kociņi ir neparasti labi iesauguši, tiem nav citur redzēto meža dzīvnieku un peļveidīgo grauzēju postījumu. Vēlāk izrādījās, ka kociņus nosargājusi blakus mājās mītošā kuplā suņu ģimene. Hibrīdās apses ir ļoti ātraudzīgas. Tās izaug īpašnieka dzīves laikā, divdesmit gados sasniedzot ievērojamas dimensijas. Lektore jokoja, ka tas esot labs ieguldījums pensijas 3. līmenim. Plantāciju ierīkošanu ārzemēs saucot arī par agro mežsaimniecību. Kapitālieguldījumi un riska novēršanas pasākumi ir samērā lieli, bet, ja izdodas, tas atmaksājas.

Šķeldas ieguvei nepieciešams apstādīt ar kārkļiem vismaz 10–12 hektāru.

Apmācību kursi bijuši lietderīgi

Par ieguvumu no kursiem meža īpašnieki min informāciju un zināšanas, ko saņēmuši mācībās. Viņi atzīst, ka mācības pavērušas pavisam citu skatu uz savu meža īpašumu. Visvērtīgākās bijušas tieši praktiskās nodarbības mežā, kā arī tikšanās ar citiem meža īpašniekiem, jauni kontakti un praktiskā pieredzes apmaiņa. Visi meža īpašnieki atzina, ka kursi bijuši vērtīgi un labprāt vēl turpinātu mācīties. ●

Sarmīte Grundšteine,
KPC Atbalsta daļas vadītāja

Saskaņā ar ilggadējām Baltijas valstu meža darbinieku sadarbības tradīcijām, katru gadu vienā no trim valstīm tiek organizēta meža darbinieku konference.

Baltijas valstu meža darbinieku konferences dod iespēju tikties un pārrunāt ar mežu un meža nozari kopumā saistītas aktualitātes. Šogad, 11. un 12. septembrī Rēzeknē Baltijas valstu meža darbinieku tikšanās organizēja Latvijas mežsargi. Konferences pamattēma bija "Koksnes pilnīgāka izmantošana".

Nemot vērā aizvien pieaugošo interesi par mežu – gan saistībā ar atjaunojamās enerģijas ieguves iespējām, gan novērtējot meža ieguldījumu klimata pārmaiņu mazināšanā, mūsdiā, diskusija par meža produktu un pakalpojumu pilnīgāku izmantošanu bija nozīmīga arī Baltijas valstu meža speciālistu starpā.

Konferencē akcentētas divas tēmas: "Apmežošana un enerģētiskās koksnes plantācijas", "Koksnes un koksnes atlieku izmantošana enerģijai".

Turpinājumā – īss apskats un dažas atziņas.

Plantācijas bioenerģijas ražošanai

Lietuvā Nacionālā enerģētikas stratēģija paredz ievērojami palielināt atjaunojamo resursu platības, līdz 2015. gadam jāpārstāda 7,5 tūkstoši

Baltijas mežkopji šogad tikās Rēzeknē

hektāru. No 2005. līdz 2009. gadam ir apstādīti 500 ha, galvenokārt kārkļu plantācijas, turpmāk būs jāpārstāda 1400 ha gadā. Plantāciju ierīkošanai ir ES atbalsts. Lietuvieši atzīst, ka process notiek pārāk lēni, jo nav pietiekamas pieredzes un zināšanu plantāciju ierīkošanā, lauksaimniecības produktu ražošanai ir lielāks atbalsts, pastāv arī birokrātiskās barjeras.

Igaunijas pārstāvis stāstīja par hibrīdapšu desmit gadu audzēšanas pieredzi. Kopš 1999. gada Igaunijā iestādīti 700 ha, kas paredzēti arī bioenerģijas ražošanai. Igaunijā izstrādāti vairāki hibrīdapšes aprites modeļi ar vairākkārtīgu nociršanu 55–75 gadu laikā un enerģētiskās koksnes ieguvei, kā arī veikta ekonomiskā analīze. Arī Igaunijā nav nopietna atbalsta plantāciju ierīkošanai.

Latvijā ir iestādītas hibrīdapšu plantācijas. Katru gadu ar Latvijā izaudzētajiem stādiem

varētu apstādīt 200 ha. Ar kārkļu plantācijām apstādīti ap 40 hektāru. Plantāciju ierīkošanas izmaksas ir lielas, viena kubikmetra šķeldas izaudzēšana maksā 6 eiro, šobrīd tā nav ekonomiski izdevīga. Nepietiekami novērtēta biomasas iegūšana no dabiski apaugušām lauksaimniecības zemēm.

Biomasas ieguvei no koksnes atlikumiem

Lietuvā apmēram puse no saražotās koksnes – malka un ciršanas atliekas – tiek izmantota enerģijas ražošanai. Ciršanas apjoms palielinājies 3 reizes salīdzinājumā ar 1987. gadu. Laika gaitā mežu sākts ekonomiskāk izstrādāt un iegūts vairāk, jo no meža nevar paņemt maksimāli visu, jāreķinās ar ekoloģiskajām vajadzībām. Lietuvā 60% māsaimniecību lieto malku, bet katlu mājas – tikai 20%. Lietuvā ir pārāk maz

katlu māju, kas varētu izmantot kombinēto kurināmo, kā arī trūkst atbalsta un motivācijas enerģijas ražotājiem.

Igaunijā galvenokārt enerģijas ražošanai gandrīz 60% izmanto degakmeni, bet koksni tikai 7,2%. Igaunijas valsts mežu apsaimniekotājs RMK ir uzsācis skaidas ražošanu no koksnes atlikumiem nozīmīgos daudzumos, jo ir noslēgts līgums ar lielāko Igaunijas uzņēmumu. Uzņēmuma pārstāvji atzīst, ka skaidas ražošana ir izdevīga, ja var sadrupināt vismaz vienu konteineru (80–90 kubikmetru), ja vešanas attālumi nav lielāki par 70 km, bet prāvākām kravām – 150 km. Nākotnē jāpievērš lielāka uzmanība enerģētiskās koksnes iegūšanai no koksnes atliekām, attīstot tehnoloģijas.

Latvijā lielas rezerves saskata celmu izmantošanā enerģijas ražošanai, tomēr ne visas katlu mājas tos var izmantot. Kavējošs faktors koksnes pilnīgākai izmantošanai ir valsts atbalsta trūkums, kā arī pārāk stingrās dabas aizsardzības prasības.

Otrajā dienā konferences dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar AS "Latvijas valsts meži" praktisko pieredzi un demonstrējumiem cirsmu atlikumu izmantošanā. Neformālā atmosfērā mežā izvērsās plašas diskusijas un sarunas gan par redzēto, gan nozares problēmām un strukturālām pārmaiņām. Konferences dalībnieki šķīrās, līdz bija noskaidroti visi neskaidrie jautājumi. Nākamgad kārta organizēt konferenci ir Igaunijas kolēģiem. ●

*Sarmīte Grundšteine,
KPC Atbalsta daļas vadītāja*

Noslēdzies Zaļo sajūtu rallijs

Valsts meža dienesta Konsultāciju pakalpojumu centrs, apmācību centrs "Pakalnieši" un A/S "Latvijas Valsts meži", "Sēklas un stādi", Kalsnavas arborētums no 1. maija līdz 2. septembrim organizēja "Zaļo sajūtu ralliju", kurā piedalīties bija aicināts ikviens.

"Zaļo sajūtu rallija" dalībniekiem bija jāapmeklē 6 objekti Vidzemē: Kalsnavas arborētums, apmācību centrs „Pa-

kalnieši“, Viršu taka, Vijciema čiekurkalte, Mežteku medību pils un Lubāna mitrājs.

Sestdien, 19. septembrī, "Zaļo sajūtu rallija" noslēguma pasākumā viesu namā "Naktsvijoles", Jaunkalsnavā, Kalsnavas pagastā, tika aicināti tie dalībnieki, kas bija apmeklējuši vismaz piecus objektus un atsūtījuši savus iespaidus aprakstu, dzejoļu vai attēlu veidā. Noslēguma pasākumā dalībniekiem bija iespēja dar-

boties sešās darbnīcās, pašiem mēģināt iejusties mednieka lomā, spēlēt koku lapu domino, mēģināt trāpīt čiekuram, likt puzzle no Lubāna mitrāja ainavām un dalīties savās izjūtās par katru no objektiem, kopīgi veicot radošu darbu.

Pasākumu vadīja Inese Nagle un Banga Vējiņa no SIA „Bonbongas“ un par muzikālo noformējumu rūpējās Vita Krūmiņa. Liels paldies visiem dalībniekiem. ●

Jaunumi

privātajā mežsaimniecībā

Šogad ikgadējā mazapjoma starptautiskais mežsaimniecības simpozījs notika ASV. Pasākums pulcēja aptuveni 50 dalībniekus no 20 valstīm. Simpozīja vadmotīvs – “saskatīt mežu aiz kokiem”, galveno uzmanību veltot jaunu produktu un servisu attīstībai privātajā meža sektorā.

Aktualitātes pasaulē

Kaut arī Ziemeļvirdžīnijā simpozīja dalībnieku skaits bija uz pusi mazāks nekā parasti, referātu bija tik daudz, ka divas dienas aktivitātes notika līdztekus pat divās telpās. No Baltijas valstīm pārstāvēta bija vienīgi Latvija.

Christoph Hartebrodt (Vācija) norādīja, ka ilgtspējības jēdziens meža apsaimniekošanā pazīstams gandrīz 300 gadu, bet tikai pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados palielinājusies ekoloģijas loma. Pašreiz meža apsaimniekošanā valda divas pretējas nostājas – sabiedrības pieeja, kas prasa mežā ieguldīt aizvien vairāk, un pieprasījuma diktēta pieeja. Pēdējos gados audzis pieprasījums pēc atjaunojamiem enerģijas avotiem, kas arī veicina viedokļu sadursmi starp sabiedrību un meža īpašniekiem. Šogad vairāku valstu pētnieki no dažādiem kontinentiem izvirzīja uzdevumu, ka vispirms nepieciešamas noteikt,

cik daudz koksnes ir pieejams un izmantojams. Šis jautājums ir īpaši aktuāls tieši saistībā ar enerģētisko koksnes tirgu attīstību.

Lars Lönnstedt (Zviedrija) pētījumi liecina, ka ar katru gadu aug meža īpašnieku atbildība par mežu apsaimniekošanu. Konflikti aizvien samazinās; ja tādi pastāv, tie notiek galvenokārt ar jaunajiem meža īpašniekiem. Valsti joprojām aktuāla ir tēma, kā risināt jautājumus, kas saistīti ar dabas aizsardzības izmaksām.

Jenifer Fortney (ASV) pievērsās nodokļu problēmai – to sistēmai jāklūst vienkāršāka. Pašreiz nodokļi bieži vien tiek nepareizi aprēķināti un nav efektīvi, turklāt ir lielas administratīvās izmaksas.

Vairāki pētījumi bija veltīti meža īpašnieku izglītošanas un informēšanas jautājumiem. David Kittredge (ASV) secināja, ka meža īpašnieki vispirms uzklauša apkārtējos iedzīvotājus, kaimiņus un meža īpašniekus, kas ir līdzīgos apstākļos,

un tikai tad meklē profesionālu viedokli. Aptaujā visus iespējamās, bet uzticas dažiem.

Jonathan Kays (ASV) iepazīstināja ar izdevumu “Mežs jūsu sētā – novērtēšanas rokasgrāmata”, kas izmantota meža īpašnieku apmācību kursos. To princips – apmācība, zināšanu iegūšana un tūlītēja izmantošana.

Vairāku valstu pētnieki bija vienprātīgi, ka īpašnieki priekšroku dod tieši apmācībai “aci pret aci” jeb individuālajām konsultācijām. Tā kā šādas iespējas ir visai ierobežotas, nākamā izvēle ir intensīva zināšanu apguve darbadienu vakaros. Veikti arī pētījumi par to, cik īpašnieki ir gatavi maksāt par konsultāciju un cik tālu braukt.

Darba grupa, kas saistīta ar meža īpašnieku izglītošanu, nonāca pie secinājuma, ka visgrūtākais ir tieši saviem kolēģiem ieskaidrot, ka labam konsultantam jāzina atbildes uz trim pamatjautājumiem: kas meža īpašniekam nepie-

ciešams? kādā veidā un kad? ASV mežu dienesta pārstāvji runā ar cilvēkiem, kuri apmeklē mežniecības, bet tā ir tikai maza daļa no kopējā īpašnieku skaita. Tātad ir jāmeklē ceļi, kā iesaistīt pārējos īpašniekus dažādās apmācību programmās, kā organizēt informēšanu un risināt citus ar meža apsaimniekošanas uzlabošanu saistītos jautājumus.

Katie Nelson (ASV) pievērsusies pakalpojumu sniegšanas nodrošināšanai fragmentēto mežu īpašniekiem un kā vienu būtisku “veiksmīga maza meža īpašnieka” iezīmi minēja faktu, ka šis cilvēks, runājot par meža apsaimniekošanu, lieto citu terminoloģiju, nekā lieto meža speciālisti.

Arī David Wilsey (ASV) konsultanti atzina, ka bieži pamana vienīgi to, ko visi jau zina.

Teppo Hujala (Somija) informēja par veiktajiem pētījumiem, apmācībā izmantojot datorus.

Turpinājums 11. lpp.

Uz IGAUNIJU pēc pieredzes

Turpinājums no 7. lpp.

Parka teritorijā izveidots daudz dažādu dabas taku.

Pēc vakariņām izvēlējamies pastaigu taku gar Kesmas liča akmeņaino krastu.

28. jūnija rītā ieradāmies Sagadi muižā, kas atrodas Lahemā dabas parka teritorijā. Mūsu mērķis bija Dabas skolas un Meža muzeja apmeklējums. Ļoti interesanta un nodrīga izvērtās iepazīšanās ar Dabas skolas darba pieredzi. Skola darbojas jau 10 gadu, un joprojām darba apjoms nemazinās. Skolas mērķauditorija ir gan pirmskolas vecuma bērni, gan skolēni, gan skolotāji. Svarīgi, ka visas mācības notiek kā rotaļas un bērni ar lielu prieku tajās iesaistās. Guvām apstiprinājumu arī savai nelielajai pieredzē gūtajai atziņai – ja ir laba programma bērniem, tā iedarbojas arī uz pieaugušajiem. Jaunums ir darbs ar jaunajiem medniekiem (skolēniem). Vispirms notiek teorētiskās mācības skolā, tad mežā teoriju apgūst praktiski.

Bāzes vieta gan mācībām un pārgājieniem, gan dažādām aktivitātēm ir nacionālais parks ar jau izveidotu infrastruktūru. Liela daļa finansējuma nāk no projektiem. Skolas par šiem pakalpojumiem nemaksā.

Meža muzejā patika vienkāršā un uzskatāmā ekspozīcija.

Atvadījušies no atsaucīgā gida, kurš sevi dēvēja par pavadoni dabā, nevis par gidu vai skolotāju, jo viņa sūtība esot palīdzēt saskatīt – mācīšanās paliecot katra paša ziņā, devāmies atceļā uz mājām. Sīkāk par Sagadi Dabas skolu var izlasīt mājas lapā <http://www.sagadi.ee> www.sagadi.ee

Mājās atgriezāmies labā noskaņojumā un ar daudzām dažādām jaunām idejām.

Par šā brauciena izdošanos un sekmīgu norisi paldies sakām AS LVM Kalsnavas arborētuma TIC vadītājam Sarmītei Rukmanei, kas pildīja arī gida pienākumus. ●

Dace Iraids,
VMD KPC Rīgas – Ogres nodaļas konsultante

Kas tas ir? Atbilde meklējama izdevumā.

Turpinājums no 10. lpp.

Ar dažādu programmu palīdzību iespējams demonstrēt īpašniekam dažādas simulācijas, veidojot labāku telpisko izpratni par to, kā mežs aug un kas notiks, ja tiks lietota tā vai cita apsaimniekošanas metode.

ASV un Latvija

Jau pagājušajā gadā “Čiekurs” rakstīja par to, ka meža īpašnieku struktūra un sociāl-ekonomiskie rādītāji, kā arī apsaimniekošanas tendences un motivācija, Latvijā un ASV

ir līdzīgas. Šogad Bred Buttler apstiprināja, ka ASV sabiedrībā valda vairāki mīti, piemēram, lielākā daļa privāto mežu ir lieli, mežu apsaimniekošana atbilst ilgtspējības principiem, meža īpašnieku struktūra ir nemainīga un valsts un konsultanti saprot meža īpašnieku. Statistika rāda, ka ASV vidējā īpašuma platība ir 14 ha, turklāt 60% no īpašumiem ir mazāki par 5 ha. Aptuveni 58% īpašumu notiek mežizstrāde, savukārt meža apsaimniekošanas plāns ir tikai 18% īpašnieku.

Potenciālie ienākumi

Lai arī situācija Latvijā un Āzijā ir ļoti atšķirīga, tomēr meža īpašnieku problēmas ir līdzīgas, piemēram, kā attīstīt tirgu, lai meža īpašnieki varētu gūt ienākumus no nekoksnēs resursiem. Vairāki Āzijas, Eiropas un ASV valstu pētnieki uzskata, ka meža īpašnieki varētu iesaistīties CO2 tirgū. Chander Shahi (Kanāda) par vienu no iespējām minēja aromātisko eļļu ražošanu no Kanādas skujkokiem. Tomēr vairums pētnieku par stabilu ienākumu avotu norādījuši tieši tūrismu.

Simpozija laikā tika apmeklēti divi meža īpašnieki, un abi apliecināja, ka var pelnīt ne tikai ar lietkoksnī. Ciemojoties pie ziemassvētku eglīšu audzētāja, varēja gūt dažas nodrīgas idejas. Salīdzinoši nelielā platībā tiek audzētas visdažādākās sugas, tā, lai būtu katrai gaumei. Gan vainagu veidošanā, gan kopšanā tiek izmantota mačete un citi roku

darba rīki. Tā esot lētāk, ērtāk un ātrāk! Pirms svētkiem aptuveni 50 km apkaimē tiek izvietoti sludinājumi. Kociņi nekur netiek vesti, pēc tiem brauc pakaļ!!! Turklāt esot labs mārketinga triks – ļaut izvēlēties bērniem. Tie parasti izvēloties visdīvainākos kociņus, kurus citādi nemaz nevarot pārdot. Vislielākās problēmas esot ar zaķiem. Bet arī tām rodas risinājums, turklāt ienākumus nesošs. Platības tiek izīrētas medniekiem, kuri vēlas trenēt savus suņus.

Savukārt otrs meža īpašnieks lepojās ar savu meža taku, kurā varot atpūsties un lasīt sēnes. Iespējams tirgot arī sēņu grozus! Koku audzēšana saimniekam ir sirdslieta, un tiek veikti dažādi eksperimenti ar valriekstu kokiem. Nelielus ienākumus nodrošinot arī neliela darbnīca, kur vietējo skolu skolēni varot apgūt kokapstrādes pamatus un iemaņas galdniecībā. ●

Lelde Vilkriste,
LVMI “Silava”

Ar domām Eiropā, ar darbiem mežā

Tuvojas nākamā strukturālo fondu izmantošanas kārtā meža ekonomiskās vērtības uzlabošanai, un, visticamāk, tā būs beidzamā reize, kad tiks dota iespēja veikt meža ieaudzēšanu lauksaimniecībā neizmantotās zemēs.

Kādus instrumentus iegādāties?

Lai arī kā būtu, šajās aktivitātēs iespējams pieteikties arī uz instrumentiem kopšanas darbu veikšanai. Sākotnēji liekas sīkums, eju uz veikalu izvēlos, ko vēlos, bet... Ar to, ko esi izvēlējies, tomēr būs jāstrādā. Tā kā gandrīz pusi no ieguldījumiem līdzekļiem ir iespējams atgūt, tad, ja rocība atļauj, būtu pārskams instruments no profesionālā "plaukta". Rodas jautājums, kāpēc pirkt dārgāku, ja var nopirkt lētāku. Tirgotājam ir vienalga, ko jūs nopirksiet, jo dārgāku, jo labāk. Izvēli būtu jāsāk ar domu par to, cik daudz būs jāstrādā. Lielākas jaudas instrumentiem būs lielāks motora resurss. Pie intensīvākas lietošanas mazas jaudas

Dārgākiem instrumentiem parasti komplektā ir vēl kāds papildu griezējlements vai zāles pļaušanas trimmera spole. Par galveno rādītāju nevajadzētu izvirzīt zāles apļaušanas iespēju pagalmā. Izvēli dažkārt nosaka arī katra personīgā pieredze vai dzirdētie nostāsti par to vai citu modeli. Attiecībā uz instrumenta ražotāja izvēli, katram ir savi kritēriji, ko atzīt par labāko. Dažs jau ilgākā laika posmā ir pārbaudījis pat mazāk pazīstamu firmu ražojumus un neredz iemeslu maksāt vairāk tikai par firmas nosaukumu. Izvēloties kādu no konkrētiem instrumentiem, noteikti vajadzētu noskaidrot arī servisa iespējas. Jo mēdz notikt arī tā, ka, ja instruments netiek ilgu laiku lietots, pat tāds sīkums kā blīvslēga gumija mēdz zaudēt elas-

izplatīto kļūmju novēršanai. Kad esam ar pirkumu veiksmīgi tikuši galā, vakarā būtu labi izlasīt instrumenta lietošanas pamācību.

Atkārtošana – zināšanu māte

Neraugoties uz zināšanām, kā apieties ar zāģiem, tehnikas attīstība iet uz priekšu. Pamatprasības nemainās, bet atkārtošana ir zināšanu māte. Gadās tā, ka saimnieks ved remontēt zāģi. Protams, zāģis tiek salabots, bet rēķins par darbu tāds, ka mute paliek vaļā. Kas tur ir darīts? Sarakstīts viss, ko vien var uzrakstīt, papīrs iztur. Bet patiesībā, zāģim nav bijis nekādas vainas, vajadzēja tikai gaisa filtru biežāk tīrīt. Ja reizē ar instrumentiem tiek iegādāts

uz apakšdrēbēm, lai samazinātu svīšanu un citas ietekmes uz organismu. Ja darbus veic vairāki cilvēki, drošības tehnika jāievēro, sevišķi rūpīgi. Ja mēs zinātu, kur "kritisim", varētu nolikt spilventiņu.

Atstāt labākos kociņus nepieciešamā daudzumā

Kad beidzot esam izvēlējušies instrumentus un pirkums ir mājās, tuvojas diena, kad jāiet uz mežu. Pirms tam sameklējam meža apsaimniekošanas plānu, lai droši zinātu, kura ir valdošā koku suga kopjamajā platībā un cik liels ir audzes vidējais augstums. Atkarībā no koku vidējā augstuma ir zināms, cik liels attālums atstājams no koka līdz kokam, lai apkopotajā platībā paliktu nepieciešamais koku skaits. Līdz 2 metru augstumam izvēli izdarīt vieglāk, ja platība iepriekš ir atzīta par atjaunotu, un pēc apkopšanas jāpaliek aptuveni tam pašam kociņu skaitam, kas bija. Grūtāk ir saimniekot platībās, kur vidējais augstums ir lielāks par 2 metriem un kop-

Koku skaits	Vidējais attālums (m)	Koku skaits	Vidējais attālums (m)
300	5.8	1500	2.6
400	5.0	1600	2.5
500	4.5	1700	2.4
600	4.1	1800	2.4
700	3.8	1900	2.3
800	3.5	2000	2.2
900	3.3	2500	2.0
1000	3.2	3000	1.8
1100	3.0	3500	1.7
1200	2.9	4000	1.6
1300	2.8	4500	1.5
1400	2.7	5000	1.4

instrumenti kalpos īsāku laiku. Parasti pieredzējuši veikalnieki jautā, kādai lietošanai instruments būs paredzēts – abeļu apzāģēšanai vai arī būs nepieciešams malku zāģēt. Tas pats attiecas arī uz krūmgriežiem, piedāvājuma klāsts ir pietiekami plašs. Vairākumā gadījumu veikalā tiek noskaidrota instrumentu bāzes komplektācija.

tību. Pienāk diena, kad vajadzētu sākt strādāt, bet gandrīz nelietots zāģis nedarbojas. Tā arī būs istā diena, kas parādīs jūsu izvēles pareizību. Veikalos parasti neveido plašus visu modeļu rezerves daļu uzkrājumus, priekšroka tiek dota tikai un vienīgi pēc statistikas datu rezultātiem noteiktiem pirkākajiem modeļiem un biežāk

arī aprīkojums, šajā jomā izvēle ir gaužām ierobežota un cenas visur stabili augstas, bez tendencēm samazināties. Taču profesionālais aprīkojums ir profesionālais apģērbs. Par tā lietderību nevar būt nekādu šaubu, jo praktiski neviens cits apģērbs jūs nespēs pasargāt kļūmīgā situācijā. Tas attiecas ne tikai uz virsdrēbēm, bet arī

šana veikta neregulāri. Līdz ar to kociņu skaits ir ļoti liels, un izvēle, kādus kociņus atstāt, arī liela. Bet mērķis ir tikai viens – atstāt labākos kociņus nepieciešamā daudzumā. Par orientieri koku skaitam var kalpot "Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs" un "Meža atjaunošanas noteikumi" VI daļa "Atjauno-

Turpinājums 13. lpp.

Turpinājums no 12. lpp.

tās mežaudzes (jaunaudzes) kopšanas pārbaudes kritēriji”. Pēc šiem dokumentiem var noskaidrot kāds attālums metros atstājams starp kociņiem, lai iegūtu vēlamu kociņu skaitu.

Veicot kopšanas darbus, vajadzētu ievērot ne tikai atstatumu metros, bet arī koku sugas, kuras varētu atstāt citai blakus. Klasiskākais salīdzinājums ir priede ar bērzu. Lai gan abas šīs sugas spēj augt vienādos augšanas apstākļos, katrai no tām ir savi, mežsaimnieciski piemēroti augšanas nosacījumi. Priēžu audzēs bērzs bojā priedes vainagu, “apsitot” vainaga zarus. Ja gadās pavērot kokus mežā, bērza augšanas pusē priedes vainagi parasti ir ļoti cietuši. Savukārt bērzu audzē priede par normā-

lu koku tā īsti pat nevar izaugt. Bērzs ir ātraudzīga koku suga, un kombinācijas ar priedi nav mežsaimniecisks risinājums. Pēdējā laika “jājamzirdziņš” ir damaksnis (Dm). Atjaunošanas noteikumi atļauj gandrīz visu, izņemot apses un melnalkšņa piemestrojumu vairāk par 20%. Ilgāku laiku pat bija atsevišķi izdalīts Apšu damaksnis. Vienīgā nelaime ir apšu trupe, ar kuru Latvijā ir inficētas 80% apšu audžu. Bet ja galvenās cirtes vecums nav lielāks par 41 gadu, trupes izpausme ir samērā neliela. Tātad egles viena aprites perioda laikā mēs nocērtam divas apšu kailcirtes. Te atkal būtu viela pārdomām par ātraudzīgās apses audzēšanu. Protams, salīdzinājumā ar jebkuras citas koku sugas audzēšanu, tas ir dārgs pasākums,

sākot no stādāmā materiāla iegādes un beidzot ar platības aizsardzību pret bojājumiem, jo kokus bojā ne tikai peles, bet arī pārnadži.

Visgrūtākais – pieņemt lēmumu

Par mežsaimniecību varētu rakstīt daudz un plaši, bet katrs gadījums ir īpašs no tā viedokļa, ka divu vienādu vienkārši nav. Visgrūtākais ir pieņemt lēmumu, kas paredzēts no 1 līdz 121 gada periodam (atkarībā no koku sugas). Protams, ir iespējams kaut ko vēl koriģēt starpposmā, bet var gadīties, ka lēmums ir bijis tik nepareizs, kad “dzīve” jāsāk no jauna, un sākas jauns atskaites punkts, kurā atkal jāpieņem lēmums. Tas vistiešākā veidā izpaužas

nepareizā cirtes kopšanā, kad retināšanas dēļ audze aiziet bojā pie pirmā “negaisa”. Pat bērzu jaunaudze ap 3 metru augstumā, kas nav kopta un ir izstīdējusi, pēc pirmās kopšanas ziemā var aiziet bojā. Stumbriņi ir tievi, un nespēj noturēt sniega segu, sniegs tos noliec, un bērzs neatliecas sākotnējā stāvoklī. Tādēļ īpašniekiem padomu var dot mežsargs. Vēl var vērsties pie Konsultāciju pakalpojumu centra darbiniekiem, kuri vienmēr gatavi sniegt gan padomu, gan palīdzību gan tuvā, gan tālākā nākotnē, neraugoties ne uz kādām politiskām vai ekonomiskām ķibelēm. Lai Jums sokas Eiropas naudas apguvē, un esiet drosmīgi savos lēmumos! ●

*Uldis Šēnbergs,
KPC Liepājas nodaļas vadītājs*

Turpinās projektu īstenošana un atskaišu iesniegšana

Turpinājums no 5. lpp.

Maksājuma pieprasījumam ir jāpievieno:

- projekta īstenošanas pārskats;
- Valsts meža dienesta apstiprināts pārskats par projektā veikto darbu izpildes pārbaudi un pieņemto lēmumu;
- apliecinājums par veiktā darba apjomu un izmaksām, ja jaunaudzi kopis un kokus stādījis pretendents;
- dokumentu kopijas, kas apliecina projekta īstenošanā veiktos maksājumus un darījumus, ja tādi bijuši (uzrāda oriģinālus).

Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu

Pēc pasākuma “Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” līguma noslēgšanas ar LAD īpašniekam jāveic visas projektā plānotās darbības, kas saistītas ar attiecīgās meliorācijas sistēmas renovāciju un rekonstrukciju, kā arī izveidi, ja projektu īsteno lauksaimniecības zemē, kur plānots veikt meliorāciju.

Pēc projekta vai tā daļas īstenošanas, bet ne vēlāk kā 5 darba dienu laikā pēc pilna projekta vai tā daļas īstenošanas, īpašniekam Lauku atbalsta dienestā jāiesniedz maksājuma pieprasījums, kā arī darījumu un maksājumu dokumenti. Maksājuma pieprasījums ir īpašnieka faktiski veikto izdevumu atmaksas pieprasījums. Atbalsta saņēmējam izmaksājamo publiskā finansējuma apjomu Lauku atbalsta dienestā nosaka, pamatojoties uz līguma izmaksu tāmi un iesniegtajiem izdevumiem apliecinājumiem dokumentiem.

Maksājuma pieprasījumam pievieno iepirkuma procedūras dokumentus par rekonstrukciju un renovāciju saskaņā ar normatīvajiem aktiem par iepirkuma procedūras piemērošanu. Ja būvniecībai vai rekonstrukcijai paredzētā attiecināmo izmaksu summa nepārsniedz 120 000 latu, atbalsta pretendents pievieno aprakstu brīvā formā, norādot, kādā veidā konkrētajai iegādei ir noteikta zemākā cena, un pievieno informāciju par aptaujājamiem uzņēmējiem, reklāmas bukletus un citu informāciju, kas apliecina noteiktās cenas objektivitāti. Pretendentam jāiesniedz

arī projekta īstenošanas pārskats saskaņā ar Lauku atbalsta dienesta un atbalsta saņēmēja noslēgtā līguma pielikumu par projekta iesniegumā plānoto pasākumu izpildi attiecīgajā periodā, norādot jebkuras novirzes no projekta iesniegumā plānotā un veiktās darbības to novēršanai, kā arī akta kopiju (uzrādot oriģinālu) par būves pieņemšanu ekspluatācijā.

Ne vēlāk kā gadu pēc li-

guma noslēgšanas ar Lauku atbalsta dienestu, Lauku atbalsta dienestā iesniedz akceptētu būvprojektu tehniskā projekta stadijā vai tā kopiju (uzrādot oriģinālu), būvatļaujas kopiju (uzrādot oriģinālu) un cenu aptaujas, ja tās nav iesniegtas reizē ar projekta iesniegumu. ●

*Kristaps Gruduls,
KPC projektu izstrādes sektora vecākais referents*

Noderīgas adreses

- Maksājuma pieprasījuma veidlapas un citi noderīgi dokumenti atrodami LAD mājaslapā, sadaļās: ES atbalsts > Lauku attīstības programmas pasākumi (2007 – 2013) >
- 223. Lauksaimniecībā neizmantojamās zemes pirmreizēja apmežošana;
saite: <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=3489>
  - 122. Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana,
saite: <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=3441>
<http://www.lad.gov.lv/index.php?d=3436>
  - 2261. Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu vietās;
saite: <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=3436>
<http://www.lad.gov.lv/index.php?d=3515>
  - 125. Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu;
saite: <http://www.lad.gov.lv/index.php?d=3515>
- Pārskatu veidlapas atrodamas Valsts meža dienesta mājas lapā, sadaļā: Meža īpašniekiem > Veidlapas > Pārskata,
saite: <http://www.vmd.gov.lv/?sadal=301>

Padomi malkas pircējam

Vasara lēnām atkāpjas, dienas kļūst aizvien vēsākas un naktis drēgnākas. Pavisam drīz būs jāsāk apsildīt māju, lai tā būtu omulīgi silta. Liela daļa cilvēku savā mājoklī lieto malkas apkuri, tāpēc kādā brīdī aktuāls var kļūt jautājums par malkas sagādāšanu. Tiem cilvēkiem, kas malku pērk, došu dažus noderīgus padomus, kā to izdarīt pareizi un izdevīgi.

Piedāvājumu ir daudz

Laikrakstos, sludinājumu portālos, paziņojumu afišās un citur redzam daudz un dažādus piedāvājumus: tiek pārdota malka, gan skaldīta, gan apaļkoku veidā. Piedāvājumu ir daudz, jo pašreizējos tirgus apstākļos daļai cilvēku malka ir vienīgais peļņas avots. Meža īpašniekiem tas ir veids, kā no sava meža gūt kaut kādus ienākumus un pašiem sevi nodarbināt, tāpēc pastāv plašs malkas piedāvājums. Malkas sagatavošanas izmaksas ietilpst augošā koka cena, mežizstrādes darbu apmaksas, malkas piegādes (atvešanas) izmaksas un tikai pavisam neliela peļņas daļa. Jāsaprot, ka malku nav iespējas sagatavot bez lielākās daļas no minētajām izmaksām, tāpēc nevar cerēt, ka malkas cenas kādreiz varētu krietni samazināties. Ņemot vērā, ka malkas sagatavošanas pašizmaksu nevar būtiski samazināt, ir diezgan daudz tādu malkas tirgotāju, kas lielāku peļņu vēlas gūt, apzināti apkrāpjot nezinošus pircējus. Lai jūs nebūtu šo apkrāpto cilvēku skaitā, ir būtiski zināt dažas nianšes par malku un tās iegādi.

Malkas mērīšana

Sāksim ar to, ka malkas daudzumu var izteikt un mērīt trīs dažādās mērvienībās – steros, bermetros un kubikmetros. Steros parasti mēra apaļo, neskaldīto malku, savukārt

bermetros – skaldīto malku, šķeldu un skaidas. Izmantojot jebkuru no šīm trīs mērvienībām, tiek noteikts tilpums, ko aizņem malka kopā ar gaisa spraugām, jo, kā zināms, malku nav iespējams sakraut tā, lai nepaliktu nevienas brīvas spraudziņas. Nosakot malkas daudzumu ar kravas augstuma, garuma un platuma mērīšanu, mēs iegūstam kravas tilpumu, ko veido malkas gabali un tukšumi starp tiem. Šādi uzmērītas malkas mērvienība ir sters vai bermetrs. Tirais koksnes daudzums sterā vai bermetrā ir krietni mazāks nekā aprēķinātais, tāpēc malkas daudzumu pareizāk un lietderīgāk būtu izteikt kubikmetros. Kubikmetros izteikts malkas daudzums ir tīrās koksnes daudzums bez tukšajām gaisa spraugām. Malkas daudzumu kubikmetros, nosaka kravas tilpumu jeb sterus pareizinot ar malkas krāvuma blīvuma koeficientu. Malkas krāvuma blīvuma koeficients raksturo, cik kvalitatīvi sakrauta malka, būtībā – cik liels ir gaisa spraugu īpatsvars. Šis koeficients var svārstīties robežās no 0,5 līdz 0,8 atkarībā no krāvuma blīvuma. Tievai, likumainai un zarainai malkai šis koeficients būs mazāks, savukārt taisnas, resnas un rūpīgi

sakrautas malkas koeficients būs lielāks.

Cenu atšķirības

Ja jums atved kravu, kuras tilpums ir 10 steru, kas noteikti mērot m x m x m, tad patiesībā jums ir atvesti tikai 7 kubikmetri malkas. Ja cilvēks nesaņem šo mērvienību atšķirību, viņu ir viegli apkrāpt, steru uzdodot par kubikmetru, un tādā gadījumā viņš daļēji maksā par tukšu gaisu. Tāpēc, pirms pārkat malku, noskaidrojiet, vai pārdevēja noteiktā cena ir par steru vai kubikmetru, jo tā ir būtiska atšķirība. Viens sters malkas maksā mazāk nekā viens kubikmetrs, tāpēc iesaku objektīvai cenu salīdzināšanai pārrēķināt stera cenu uz kubikmetra cenu, tās izdalot ar 0,7. Kubikmetra cenu pārrēķināt uz stera cenu var, kubikmetra cenu reizinot ar 0,7. Piemēram, ja 1 kubikmetra cena ir 15 Ls x m³, tad viena stera cena būs 10,5 Ls x st.

Pirms pārkat malku, nekautrējieties noskaidrot visus interesējošos jautājumus, jo jums ir tiesības zināt. Atcerieties, jo pārliecinatāki, konkrētāki un specializētāki būs jautājumi, jo pārdevēji mazāk centīsies jūs apkrāpt, saprotot, ka tas nebūs

iespējams. Dažādu jautājumu precīza noskaidrošana palīdzēs izvairīties no domstarpībām, kad malka tiks piegādāta. Bieži gadās, ka malka tiek atvesta, izkrauta, bet izrādās, ka tā nav tā nav tāda, kādu bijāt vēlēties iegūt. Protams, jums ir tiesības protestēt un nepirkt, ja tā neatbilst prasībām, par kādām bijāt vienojušies pirms piegādes. Jau pirmās sarunas laikā ar malkas pārdevēju iesaku noskaidrot, kāda ir malkas cena, vai tā ir par kubikmetru vai par steru, kāda ir malkas kvalitāte (suga, garums, caurmērs, sausa vai mitra, vai nav bojāta), varu piebilst, ka pēc Latvijas kokmateriālu vērtēšanas standarta malkā nav pieļaujami trupējuši koki, tāpēc droši varat protestēt vai pieprasīt samazināt cenu, ja tomēr jums atved satrupējušu malku. Svarīgi iepriekš noskaidrot, vai malkas cenā ietilpst arī piegāde un izkraušana. Prasiet jebkuru jautājumu, kas nāk prātā saistībā ar malkas iegādi, un nekautrējieties par savu zināšanu trūkumu, jo tikai tā jūs kļūsiat gudrāki.

Veiksmīgus pirkumus un siltu, omulīgu jauno ziemas sezonu! ●

*Silva Lakša,
KPC Aizkraukles nodaļas mežsaimniecības konsultante*

Kas jāievēro, dodoties mežā?

Latvijā ikviens var brīvi pārvietoties pa valsts, pašvaldības, privātajiem un citiem mežiem, ja vien nav izliktas pārvietošanās ierobežojuma zīmes. Īpaši aktuāli tas ir rudenī, kad dodamies uz mežu ievākt dabas veltes. Jāatceras, ka mēs tur nebūsim vienīgie, tādēļ lai atgrieztos mājās ar pilniem groziem un labā omā, jāatceras svarīgākais.

Uz mežu vēlams dodoties vismaz divatā, paņemot līdzi attiecīgās teritorijas karti un mobilo tālruni. Ja esat izlēmis uz mežu doties vienatnē, paziņojiet kādam no tuviniekiem uz kuriem esat nolēmis doties un kad būsiet atpakaļ.

Nemot vērā Latvijas nepatstāvīgos laika apstākļus un risku "salasīt" kādu ērci vai uzkāpt vīrsū čūskai, vēlams uz mežu doties piemērotā apģērbā un apavos. Pa ļaunu nenāktu paņemt līdzi arī pirmās palīdzī-

bas aptieciņu. Ja nepieciešama medicīniskā palīdzība, jāzvana pa tālruni 112.

Ja uz mežu ņemat līdzi suni, to labāk turēt pavadā vai uzlikt tam uzpurni, lai nekaitētu dabai un citiem atpūtniekiem;

Pārvietojoties mežā ar motorizētiem transporta līdzekļiem (automašīnām, motocikliem, kvadracikliem), drīkst izmantot tikai ceļus. Tas sevišķi jāievēro pārvietojoties īpaši aizsargājamās dabas teritorijā.

Ja mežā mūs pārsteidz stiprs

vējš vai negaiss, labāk turēties tālāk no sausiem vai aizlūzušiem kokiem. Negaisa laikā nevajadzētu slēties zem kokiem, īpaši zem ozoliem; nav ieteicams uzturēties ūdens-tilpju krastos. Vislabāk pēc iespējas ātrāk doties projām no meža.

Ko darīt, lai neapmaldītos?

Mežā orientēties bez kartes un kompas var palīdzēt vērtīgums un māka lasīt dabas zīmes.

Visvienkāršāk meža skaidrā laikā var orientēties pēc saules, mežā ieejot, jāatceras, kurā virzienā spīd saulīte.

Orientējoties pēc kokiem, jāatceras, ka ķērpji un sūnas uz kokiem parasti aug ziemeļu pusē, kur koku miza ir tumšāka un raupjāka.

Arī celmi var palīdzēt orientēties – gadskārtu gredzeni savrup augošiem kokiem ir plataki dienviņu pusē.

Ja nu tomēr gadās...

Ja gadījies apmaldīties, jāmēģina domās atkārtot vēlreiz noieto ceļu, pēc dabas zīmēm, jāmēģina iet atpakaļ. Lai noteiktu atrašanās vietu, ja iespējams, var uzkāpt kokā, tornī vai citā paaugstinājumā vai mēģināt turpināt ceļu pa dzīvnieku takām, kas var izvest pie upes vai ezera, pēc tā varēs labāk orientēties. Noderēs arī līdzi paņemtais tālrunis un zvans draugam. Ja iepriekš minētais nelīdz un satumst, labāk ierīkot apmetni un sagaidīt rīta gaismu. Jebkurā gadījumā labāk saglabāt vēsu prātu un nekrist panikā.

Kārkli – ne tikai enerģijas ražošanai

Kārklus mēdz uzskatīt par nezāli, domājams, tāpēc, ka tie strauji aug un ātri iesējas pļāvās, ja tās netiek pietiekami labi apsaimniekotas. Nesen, augot pieprasījumam pēc biokurināma un koksnes šķeldām, zemnieki sākuši apsvērt iespēju neizmantotajos laukos ierīkot kārkļu plantācijas, līdzīgi kā to dara skandināvi, kur kārkļu ātraudzība un spēja strauji saistīt barības vielas, ko satur sadzīves notekūdeņi, tiek izmantota kā biofiltrācijas lauki pie attīrīšanas iekārtām, šādi sasaistot atkritumu utilizācijas jautājumu ar biokurināmā ražošanu. Tomēr kārkli, var tikt vākti un izmantoti arī citiem nolūkiem.

Pavasārī kārkli ir pirmais nektāra avots čaklajām bitēm. Pirmo pavasara medu bites ienes no kārkļu ziediem. Senāk ganu zēni pavasaros no kārkļa mizas gatavoja svilpes

un stabules, ko tagad vairs reti kurš prot. Lielāku kārkļu miza, līdzīgi kā bērza tāss, agrāk tika izmantota dažādu sadzīves priekšmetu gatavošanai. Trūcīgākie no kārkļu mizām pina apavus – vīzes. Mūsdienās šīs prasmes varētu tikt izmantotas senatnīgu suvenīru darināšanai.

Nomizotie koki smaržo, un var just, ka rokas, tiem pieskaroties, kļūst tādas kā raupjākas. Tas tāpēc, ka kārkļu mizā ir vielas, ko izmanto ādu gērēšanā. Agrāk kārkļu mizas iepirka un no tām ieguva miecvielas, ko vēlāk izmantoja ādu gērēšanā, padarot ādu mīkstāku.

Ir leģenda, ka salicilskābes nosaukums cēlies no kārkļu latīniskā nosaukuma Salix. Tas noticis tā – kādam zinātniekam – ķīmiķim ļoti sāpējusi galva un bijis liels nogurums, viņš atgūlies atpūsties zem liela vītola, tad galvassāpes pārgājušas un arī nogurums mazinā-

jies. Tas rosinājis šo zinātnieku izpētīt koka sastāvu – tā tikusi atklāta salicilskābe, un tā ieguvusi savu nosaukumu. Acetilsalicilskābe ir labi pazīstama kā pretiekaisuma līdzeklis. Gan kārkļu mizas, gan to pulveri tautas medicīnā izmanto dažādu iekaisumu ārstēšanai.

Vēl joprojām ir populāri dažādi izstrādājumi no kārkļu dzinumiem. No dažām kārkļu sugām iegūst lokanus dzinumus, kas piemēroti dažāda iz-

mēra pinumu gatavošanai, grozu un mēbeļu izgatavošanai.

Pašlaik kļuvuši populāri no lielāka izmēra dzinumiem gatavoti dažādi dārzu dizaina elementi. Lielākus kārkļu dzinumus izmanto zedeņu žogu darināšanai. Šādi žoga fragmenti izmantojami arī atpūtas vietas norobežošanai. Kārklus var lietot dažādu zaļo skulptūru – pinumu gatavošanai. ●

Dagnija Lazdiņa,
LVMI Silava pētniece

Rokijs

Reiz kādā lauku sētā tika atvests tikko dzimis sivēntiņš, tas bija palicis bez mātes pupa, par lielu metiens sivēna māmuļai, bērnelu vairāk nekā pupu... Tie sivēni, kas paliek bez mātes pupa, neizdzīvo, jo ir svarīgi pirmajās 24 stundās mātes pienu dabūt. Tā nu šis iekūlies šajā lauku sētā, bet jāsagudro taču vārds. Pēkšņi kādam uzplaiksnija laba doma, un tā radās Rokijs. Pēc Silvestra Stallones gluži jau neizskatījās, bet dažos trikos varēja arī viņu aizvietot. Atļauju jums minēt, kur Rokijs apmetās uz dzīvi, bet nepūlaties, pateikšu priekšā, nu, protams, ka istabā, polsterētā kastītē. Kurš tad zīdaini kūti liks! Kādu laiku viss ritēja raiti un gludi. Rokijs laimīgi šņākuļoja, sildījās, barojās, pat naktī ik pēc divām stundām prasīja ēst. Nerātns bērnelis, skrēja un lēkāja kopā ar suņiem, un, ja neviens nerādēja, ar izcilu lēcieni iemetās gultā nosnausties.

Tajos brīžos, kad Rokijam vēders sāk rūkt un burkšķēt, tas meklēja savu mammu, – vai, vai, kur mamma pazudusi, kā man gribas ēst! Rokijs izgāja sēt-svidū, pagrozīja savu degunteli, ak, redz, kur mamma smarža aizvėjo, un tūlīt uz karstām pēdām steidzās pie mamma. Kas meklē, tas atrod! Atrazdams saimnieci dārzā, tas ar savu degunteli bakstīja mamma kāju un urkšķēja, mam, mam, nu, beidz rakņāties pa bietēm, man taču gribas ēst. Viņai nekas neatlika, kā pārtraukt iesākto un doties ar delēnu–sivēnu kopīgā soli pusdienot.

Atvējoja laiks, un Rokijam nācās doties uz kūti. Kādā jaukā vasaras ritā tas tika stiepts uz kūti, un tur, ak, kādas šausmas, viņš tika iespundēts kādā steliņģī. Sirds sāpēja gan par atņemto brīvību, gan par mammīti. Rokijs nepadevās skarbamam liktenim, ieskrējās, palēcās, un – žvikst – pāri aizgaldam laimīgs devās mammīti meklēt. Mājīnieki sasauca apspriedi, ko nu darīt, sprieda kā deputāti, ilgi un bezgalīgi. Saimniece savu veco kūtmēteli ielika aizgaldā. Rokijs laimīgs ostīja mamma meteli un sūkāja tā stūri kā mazs zīdainis ikšķi. Cik maz vajag laimei! Retumis Rokiju izlaida brīvsoli. Laimīgs, aizsies izspringojois pāris aplū ar suņiem, pēc tam paostījies gaisu, urkšķēja un palēkdami devās meklēt mammīti.

Liktenis ir liktenis, varam spuroties tam pretī, kā vēlamies, bet... Kādā rudens dienā zvanīju saimniecei. Tās balss bija aizdomīgi bēdīga, jautāju, kas noticis. Klausulē atskanēja izmisīgs blāvieni: "Es nokāvu savu dēlu un aiz bēdām pieķērājos!" Biju lielā nesaprašanā, vai kas noticis ar manu brāli, vai arī kas cits, tā mani pārbiedēt... Tajā dienā mūsu Rokija dvēsele bija aizlidojusi uz labāku zemi. Mājīnieki to nespēja turp aizraidīt, kaimiņš palīdzēja. Rokiju neviens neēda, un turpmāk, līdz šai baltai dienai mājās netiek turēts neviens siventelis. Ziniet, man bez divkājainiem brāļiem vēl ir daudz četrkājainu brāļu, laika un papīra nepietiks, lai par visiem izstāstītu!

Kristīne Bloka

KPC Talsu nodaļas vadītāja

JAUTĀJUMI UN ATBILDES

Tuvojas rudens – ziemas periods, kad izkoptās jaunaudzes sāks bojāt meža dzīvnieki. Esmu dzirdējusi, ka mums kaimiņos, Lietuvā, lieto jaunu aizsarglīdzekli uz smilts un līmes bāzes. Vai pie mums Latvijā arī kaut ko tādu var iegādāties?

Ilgā Jaunzeme, Saldus rajons

Patiešām, repelentu CERVACOL EXTRA plaši lieto Lietuvā jauno skuju koku un lapu koku aizsardzībai mežā pret savvaļas dzīvnieku bojājumiem. Tas ir piemērots profesionālai lietošanai mežsaimniecībā. Repelents aizsargājošo funkciju nodrošina 3 veidos: ar krāsu, garšu un raupjumu. Preparātu lieto rudenī pēc kārtējā gada veģetācijas perioda beigām. Lietošanai sagatavota pasta, kuras sastāvā ir dažāda izmēra smilts frakciju daļiņas. Ar to apstrādā aizsargājamo koku galotnes dzinumus. Jāatceras, ka mitrus un sasalušus augus ar repelentu nevar apstrādāt! 1000 stādu apstrādāšanai nepieciešams 1,5–2,5 kg preparāta. Viena hektāra apstrādāšanas izmaksas ir nepilni Ls 40 vienreiz gadā.

Preparāta CERVACOL EXTRA ražotājs ir Stahler International GmbH&Co KG, Vācijā, izplatītājs Lietuvā "Gradelitas" (www.gradelitas.lv mob. tālr. +370 68521688). Piecu kilogramu iepakojums ar piegādi 2 nedēļu laikā izmaksā ap EUR 15, Latvijā to izplatīs SIA Baltic Agro (www.balticagro.lv tālr. 67228851) un SIA American Equipment & Supply (www.aes.lv tālr. 67100542).

Čiekura NĀKAMJĀ NUMURĀ

Vācijas un Šveices mežkopju pieredze

Semināros gūtās atziņas

Kas jāzina meža īpašniekiem, lai tos neapkrāptu

Noderīgi padomi

11.lpp. attēlā redzams Meža mātes tēju tvaicējamais aparāts

VMD Konsultāciju pakalpojumu centra administrācija

Salaspils, Rīgas iela 113, LV-2169
Tālr.: 67895808; fakss: 67895809

kpc@kpc.vmd.gov.lv
www.kpc.gov.lv

VMD Konsultāciju pakalpojumu centra nodaļas atrodas visos Latvijas rajonos

KPC nodaļa	Vārds, uzvārds	Tālrunis	KPC nodaļa	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Aizkraukles	Ivars Līcītis	65152350, 26108426	Limbažu	Jānis Zvaigzne	64022679, 29151750
Alūksnes	Gvido Reismanis	64381186, 26412244	Ludzas	Ludvigs Karvelis	65722009, 29411165
Balvu	Jānis Grīzibovskis	64520011, 26314426	Madonas	Mairita Bondare	64822528, 28381176
Bauskas	Uldis Dzērve	63960149, 29222487	Preiļu	Astrīda Rudzīte	65381781, 26410476
Cēsu	Ainārs Amantovs	64130048, 29722111	Rēzeknes	Andris Zunda	64605032, 26599634
Daugavpils	Ilgonis Skrinda	65457097, 26438175	Rīgas-Ogres	Agris Kauliņš	67895819, 26498315
Dobeles	Edgars Laimiņš	63723945, 29484651	Saldus	Dainis Kudors	63824065, 29186107
Gulbenes	Ģirts Vilks	64474022, 29168752	Talsu	Kristīne Bloka	63222089, 26519781
Jelgavas	Alda Alksne	63048122, 29283108	Tukuma	Dzintars Laivenieks	63125076, 29461401
Jēkabpils	Jānis Sēlis	65207372, 26465432	Valkas	Andrejs Valdēns	64720030, 29424182
Krāslavas	Jānis Dzalbs	65620019, 29789364	Valmieras	Dzintars Alksnis	64250210, 26415649
Kuldīgas	Sigita Vaivade	63323955, 29103658	Ventspils	Lāsma Čavare	63664169, 26112128
Liepājas	Uldis Šēnbergs	63491241, 29285111			

Čiekurs informatīvais izdevums

Izdevējs:

Valsts meža dienesta Konsultāciju pakalpojumu centrs
Rīgas iela 113, Salaspils nov., LV-2169
Tālr.: 67895808; fakss: 67895809

kpc@kpc.vmd.gov.lv; www.kpc.gov.lv

Izdevumu iespiešanai sagatavoja
Sarmīte Grundšteine, KPC Atbalsta daļas vadītāja
Tālr.: 67895816, mob. tālr.: 29133563
e-pasts: ciekurs@kpc.vmd.gov.lv

Makets un drukā — SIA Jelgavas tipogrāfija

Mixed Sources
Product group from well-managed
forests and other controlled sources
Produktu grupa no labi apsaimniekoti
mežiem un citām kontrolētām ieguves vietām
www.fsc.org Cert no: SAC-COC-2923
© 1996 Forest Stewardship Council

Izdevums izdots ar Meža attīstības fonda
finansiālu atbalstu